

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2016 (projekt)

Opracowanie: Zespół Obserwatorium Integracji Społecznej

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Kielce, lipiec 2011

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

1. Wprowadzenie.....	4
2. Prawo wobec przemocy w rodzinie.....	6
3. Zakres działań administracji rządowej i samorządowej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	8
3.1 Zadania polskich instytucji i służb społecznych w dziedzinie przemocy w rodzinie.....	12
4. Przemoc w rodzinie – podstawy teoretyczne.....	17
5. Diagnoza problemu przemocy w rodzinie.....	26
5.1 Metodologia.....	26
5.2 Przemoc w rodzinie w świetle badań ogólnopolskich	27
5.3 Baza instytucji pomagająca ofiarom przemocy w rodzinie w woj. świętokrzyskim.....	33
5.4 Pomoc udzielana ofiarom przemocy w województwie świętokrzyskim.....	37
5.5 Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w obszarze działań policji.....	40
5.6 Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w obszarze wymiaru sprawiedliwości.....	43
5.7 Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego w ośrodkach pomocy społecznej z woj. świętokrzyskiego	47
5.8 Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego w powiatowych centrach pomocy rodzinie w woj. świętokrzyskim.....	60
5.9 Podsumowanie części diagnostycznej	71
6. Cele programu	74
7. Działania korekcyjno – edukacyjne wobec sprawców przemocy w rodzinie	82
7.1 Założenia programu	83
7.2 Realizacja programu	84
7.3 Adresaci programu	84
7.4 Zasady uczestnictwa w programie	85
7.5 Zasady prowadzenia zajęć	85
7.6 Cele i rezultaty oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych	86
8. Sposób realizacji programu, monitoring zarządzanie.....	87
9. Zakończenie	88
9. Załącznik nr 1.....	92
10. Załącznik nr 2	95
11. Załącznik nr 3	96
12. Załącznik nr 4	97
13. Załącznik nr 5	101
14. Załącznik nr 6	102
11. Spis tabel i wykresów	103

„Masz prawo żyć w domu wolnym od przemocy.

Masz prawo czuć się bezpiecznie w swoim domu.

Masz prawo do szacunku i godnego traktowania.

Masz prawo do swobodnego wyrażenia swojego zdania, nawet jeśli Twój partner myśli zupełnie inaczej.

Masz prawo współuczestniczyć w podejmowaniu decyzji dotyczących spraw związanych z Waszą rodziną, domem, dziećmi, wydatkami. Twoje potrzeby, sprawy są równie ważne, jak Twojego partnera.

Masz prawo szukać profesjonalnej pomocy w sytuacji, gdy jesteś niezadowolona lub zaniepokojona tym, co się dzieje w Twoim domu.

Masz prawo do swobodnego kontaktowania się z bliskimi, rodziną, przyjaciółmi.

Masz prawo popełniać błędy. Masz prawo do bycia niedoskonałą matką czy żoną.”

Źródło: Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – Poradnik dla konsultantów”. Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Niebieska Linia.

I. Wprowadzenie

Opracowanie i realizacja Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przez Samorząd Województwa zwanego dalej Programem to zadanie wynikające z art. 6 ust. 6 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr. 180, poz 1493 z późn. zm.) Ze względu na znaczenie problemu przemocy w rodzinie przeciwdziałanie stanowi jedno z ważniejszych zadań Samorządu Województwa.

Program adresowany jest do samorządów gminnych i powiatowych, służb społecznych, instytucji, organizacji pozarządowych oraz do wszystkich osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Nadrzędnym celem Programu jest ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie oraz skutków stosowania przemocy w województwie świętokrzyskim. Cele operacyjne poprzez, które realizowane będzie cel główny Programu to:

1. Podnoszenie wiedzy i wrażliwości społecznej wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz kształtowanie postaw wolnych od przemocy.
2. Wyższy poziom jakości i skuteczności pomocy udzielanej rodzinom z problemem przemocy.
3. Wspieranie interdyscyplinarnych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
4. Rozwój infrastruktury pomocy instytucjonalnej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
5. Diagnoza i monitoring skali zjawiska przemocy w województwie świętokrzyskim.

Program określa działania ukierunkowane na: inspirowanie i promowanie nowatorskich rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie jak również ochronę ofiar przemocy oraz oddziaływania korekcyjno – edukacyjne dla osób stosujących przemoc.

Cele operacyjne oraz zadania Programu mają charakter:

- **profilaktyczny** (np. promowanie, propagowanie zachowań alternatywnych wobec przemocy),

- **edukacyjny** (np. upowszechnianie wiedzy na temat przemocy i jej negatywnych skutków, kształtowanie właściwych postaw, w tym braku akceptacji dla przemocy),
- **pomocowy** (np. specjalistyczne poradnictwo, działania terapeutyczne, korekcyjno-edukacyjne, informowanie o możliwościach i miejscach uzyskania pomocy),
- **wspierający** (np. wsparcie merytoryczne i praktyczne służb pomocowych, szkolenie, wzmacnianie i aktywizowanie instytucji i organizacji, rozwój instytucjonalny, współpraca i wymiana doświadczeń).

Powstanie Programu poprzedziła diagnoza skali problemu przemocy w rodzinie w województwie świętokrzyskim. Do diagnozy wykorzystane zostały dane przekazane przez Sąd Okręgowy w Kielcach, Prokuraturę Okręgową w Kielcach, Komendę Wojewódzką Policji w Kielcach, sprawozdania dot. przemocy znajdujące się w zasobach Statystycznej Aplikacji Centralnej, sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za rok 2009. Do pracowników ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie województwa świętokrzyskiego skierowana została ankieta, której celem było zebranie danych dotyczących problemu przemocy w rodzinie oraz poznanie opinii pracowników socjalnych. Do badania zostały wybrane instytucje, które ustawowo zajmują się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, pomocą ofiarom oraz ściganiem sprawców przemocy.

Program jest skorelowany z następującymi Programami:

- Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- Strategią Polityki Społecznej 2007-2013;
- Krajowym Programem Działań na rzecz Kobiet;
- Programem Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przeszłości wśród Dzieci i Młodzieży;
- Narodowym Planem Działań na Rzecz Dzieci.

II. Prawo wobec przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie jest zagadnieniem szeroko regulowanym w prawodawstwie polskim i międzynarodowym. Regulacje dotyczące problematyki związanej z zapewnieniem każdemu podstawowych praw i ochrony przed przemocą w rodzinie zawiera obowiązująca:

- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku.
- Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 25 lipca 2005 roku.
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.
- Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r.
- Kodeks Karny.

Swoiste regulacje zawierają także akty prawne tworzone na szczeblu wojewódzkim m.in. Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2006-2013.

Przemoc domowa jest pogwałceniem fundamentalnych praw człowieka. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka gwarantuje każdemu prawo do życia i bezpieczeństwa osobistego (Art. 3) oraz zakazuje poniżającego traktowania (Art. 5). Natomiast artykuł 2 owej Deklaracji zapewnia każdej osobie, bez względu na rasę, kolor skóry, płeć równe korzystanie ze wszystkich praw i wolności.

Najważniejszym dokumentem w ustawodawstwie polskim, ustanawiającym podstawowe prawa człowieka jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku. Określa ona podstawowe prawa człowieka, które bywają łamane w wyniku stosowania przemocy w rodzinie, przyznaje każdemu obywatelowi prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Rozdział drugi w/w dokumentu pn. „Wolności, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela” wyraźnie reguluje kwestię przemocy, gwarantując każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawiając na ich straży władze publiczne.

Znęcanie się nad rodziną należy do przestępstw ściganych z urzędu, organy ścigania są zobowiązane do wszczęcia postępowania, gdy istnieje uzasadnione podejrzenie, że przestępstwo zostało popełnione. W Polsce przestępstwa przeciwko rodzinie należą do najczęściej popełnianych.

Istnienie zjawiska przemocy w rodzinie, jego skala i zasięg są poważnymi problemami społecznymi. W praktyce społecznej i prawnej dotychczasowe zapisy zawarte w Kodeksie Karnym okazały się niewystarczające. W uregulowaniach Kodeksu Karnego przemoc w rodzinie stanowi przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności. By zwiększyć skuteczność działań wobec sprawców przemocy, a także w celu zapobiegania samemu zjawisku uchwalona została w lipcu 2005 roku a znowelizowana w czerwcu 2010 *Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*. Ustawa określa działania korekcyjno-edukacyjne jakie stosuje się wobec osób stosujących przemoc, nakłada konkretne obowiązki na organy administracji rządowej i samorządowej, poszerzając katalog zadań własnych gminy o *obowiązek tworzenia gminnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz prowadzenia poradnictwa i interwencji*. Określa także jasno sposób postępowania wobec osób dotkniętych, jak i stosujących przemoc w rodzinie. Ustawa ta zobowiązuje Radę Ministrów do przyjęcia *Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie*, którego głównym zadaniem jest wprowadzenie w życie szerokiego spektrum działań mających na celu zwrócenie uwagi opinii publicznej na zjawisko przemocy w rodzinie. Ma on na celu również zwiększenie profesjonalizmu osób pracujących w sektorze pomocy społecznej oraz określenie zakresu podejmowanych działań wobec sprawców przemocy domowej.

Na samorząd województwa *Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* nakłada *obowiązek inspirowania i promowania nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, organizowania szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej, a także opracowywania programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz ramowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie*.

Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku, w kwestii przemocy w rodzinie, określa kompetencje jednostek i pracowników pomocy społecznej, których obowiązkiem jest udzielanie wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym problemem przemocy domowej. Podobna regulacja znajduje się w *Ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*, która jako jeden ze sposobów zapobiegania alkoholizmowi przedstawia przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Ustawa ta nakłada także na *samorząd gminny obowiązek udzielania pomocy rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej, prawnej oraz obrony przed przemocą w rodzinie*.

Dokumentem, który również reguluje problem przemocy w rodzinie na szczeblu wojewódzkim jest *Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów*

Alkoholowych na lata 2006-2013 . Jednym z celów tegoż Programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i agresji rówieśniczej.

Powyższe regulacje gwarantują ochronę i udzielanie pomocy osobom dotkniętym przemocą, a osobom stosującym przemoc zapewniają terapie korekcyjno-edukacyjne, podnoszą świadomość społeczną na temat skutków i przyczyn przemocy domowej.

Dzięki tym regulacjom podmioty społeczne i publiczne zainteresowane niesieniem pomocy ofiarom przemocy w rodzinie mają możliwość zaoferowania skutecznej pomocy wszystkim, którym jest ona niezbędna.

Od 1 sierpnia 2010 r. obowiązują nowe przepisy kodeksu karnego i procedury karnej, które pozwalają na bardziej skuteczną walkę ze zjawiskiem przemocy w rodzinie i osobami znęcającymi się fizycznie i psychicznie nad bliskimi.

Znowelizowane przepisy kodeksu karnego mają przede wszystkim na celu możliwość skuteczniejszej izolacji sprawcy przemocy od jego ofiar. W katalogu środków karnych, które może nałożyć na oskarżonego w wyroku skazującym sąd, obok dotychczasowego obowiązku powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach czy zakazu kontaktowania się z określonymi osobami, pojawiły się także środki w postaci zakazu zbliżania się do określonych osób oraz nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym.

III. Zakres działań organów administracji samorządowej oraz rządowej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593, z późn. zm.), ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U z 2005 r. Nr180, poz 1493 z późn. zm.),) oraz ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231, z późn. zm.).

Zadania administracji samorządowej wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Do zadań **samorządu województwa** w zakresie przemocy w rodzinie należy:

- opracowywanie i realizacja wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- opracowywanie ramowych programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz ramowych programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie;
- organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Do zadań własnych **powiatu** należy w szczególności:

- opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielanie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Do zadań własnych **gminy** należy w szczególności tworzenie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Zadania administracji rządowej wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Do zadań **ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego** należy w szczególności:

- zlecanie i finansowanie badań, ekspertyz i analiz dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie;
- prowadzenie działań promujących podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie;
- powoływanie i odwoływanie Krajowego Koordynatora Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w randze sekretarza lub podsekretarza stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego;
- monitorowanie realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przy pomocy koordynatora;
- opracowanie oraz wydawanie co najmniej raz na dwa lata wytycznych do prowadzenia szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- opracowywanie i finansowanie programów osłonowych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;

- finansowe wspieranie programów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowanych przez:
 - a) jednostki samorządu terytorialnego,
 - b) organizacje pozarządowe działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
 - c) jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancji wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie."

Do zadań **wojewody** należy w szczególności:

- opracowywanie materiałów instruktażowych, zaleceń, procedur postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą w rodzinie dla osób realizujących te zadania;
- monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie;
- powoływanie i odwoływanie Wojewódzkiego Koordynatora Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- monitorowanie realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przy pomocy Wojewódzkiego Koordynatora Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
- nadzór nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowanych przez samorząd gminny, powiatowy i województwa;
- kontrola realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wykonywanych przez podmioty niepubliczne na podstawie umów z organami administracji rządowej i samorządowej.

Do zadań Prokuratora Generalnego należy opracowywanie i wydawanie co najmniej raz na dwa lata wytycznych dotyczących zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W celu tworzenia warunków do bardziej skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinie Rada Ministrów przyjmuje **Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie**, określający szczegółowe działania w zakresie zapewnienia ochrony i udzielenia pomocy osobom dotkniętym przemocą, oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób

stosujących przemoc i podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie. Następnie sprawozdanie z realizacji w/w Programu Rada Ministrów składa corocznie Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej, w terminie do 30 września za rok poprzedni.

Ponadto warto podkreślić, iż organy administracji rządowej i samorządowej współdziałają z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą, oddziaływania na osoby stosujące przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.

Organy administracji rządowej i samorządowej mogą zlecać realizację zadań określonych w ustawie w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej albo w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.).

Efektywne współdziałanie organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego powinno zaowocować zwiększeniem skuteczności i dostępności pomocy dla osób uwięzionych w przemoc, zwiększeniem społecznej wrażliwości i zaangażowania w sprawy przeciwdziałania przemocy oraz pogłębianiem wiedzy społeczeństwa o zjawisku przemocy domowej i sposobach radzenia sobie z tym problemem.

3.1 Zadania polskich instytucji i służb społecznych w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Policja

Do podstawowych zadań policji należy m.in.:

1. ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra.
2. inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi.
3. wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców.

Działania chroniące ofiary przemocy domowej podejmowane przez policję zgodnie z obowiązującym prawem:

- interwencja w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”,
- sporządzenie dokładnego opisu zdarzenia (notatka urzędowa),
- zatrzymanie sprawców przemocy domowej stwarzających w sposób oczywisty zagrożenie dla życia bądź zdrowia ofiar, a także mienia,
- wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa,
- zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa,
- podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy,
- udzielenie informacji ofiarom o możliwości uzyskania pomocy.

Osoby wzywające policję mają prawo do:

- uzyskania od policjantów zapewnienia doraźnego bezpieczeństwa,
- uzyskania informacji, kto przyjechał na wezwanie - numer identyfikacyjny policjantów, nazwa i siedziba jednostki,
- wykorzystania dokumentacji interwencji policyjnej jako dowodów w sprawie karnej przeciw sprawcy przemocy,
- zgłoszenia interweniujących policjantów na świadków w sprawie sądowe¹.

Prokuratura

Osoby doznające przemocy w rodzinie, a także świadkowie mogą złożyć w prokuraturze bądź na policji zawiadomienie o przestępstwie ściganym w trybie publiczno-skargowym lub wnioszek o ściganie przestępstwa (dotyczy to przestępstw ściganych na wniosek osoby poszkodowanej). W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że popełniono przestępstwo prokuratura wspólnie z policją ma obowiązek:

- wszcząć postępowanie przygotowawcze mające na celu sprawdzenie czy faktycznie popełniono przestępstwo,
- wyjaśnienia okoliczności czynu,
- zebrania i zabezpieczenia dowodów,
- ujęcia sprawcy,
- w uzasadnionym przypadku zastosować środek zapobiegawczy wobec sprawcy przemocy w postaci:
 - dozoru policyjnego,

¹ <http://www.niebieskalinia.pl/index.php?assign=zadania&w=1024>.

- tymczasowego aresztowania².

Pomoc społeczna

Ustawowym celem działania pomocy społecznej (zgodnie z *Ustawą o pomocy społecznej*) jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji. Jednym z powodów udzielania pomocy społecznej jest między innymi przemoc w rodzinie. Przemoc domowa jest przyczyną dysfunkcji rodziny, może być także konsekwencją dysfunkcji o innym podłożu. Pomocy społecznej udziela się również w przypadku: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, alkoholizmu, narkomanii, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Wszystkie te sytuacje mogą sprzyjać występowaniu przemocy wobec bliskich bądź z niej wynikać. Na poziomie samorządów lokalnych działają miejskie lub gminne ośrodki pomocy społecznej. Bezpośrednią pomocą rodzinom i osobom potrzebującym zajmują się pracownicy socjalni. W ramach swoich kompetencji i zadań pomoc społeczna:

- przeprowadza wywiad środowiskowy umożliwiający diagnozę sytuacji rodziny lub osoby,
- przygotowuje wszechstronny plan pomocy,
- podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodzin dotkniętych przemocą w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”,
- monitoruje efekty podjętych działań,
- pomaga w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych,
- udziela szeroko rozumianego poradnictwa, np. prawnego, psychologicznego lub wskazuje miejsca, gdzie można uzyskać taką pomoc,
- udziela informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy,
- w uzasadnionych przypadkach:
 - udziela pomocy finansowej w formie zasiłków stałych, okresowych, celowych,
 - udziela pomocy rzeczowej np. przekazanie odzieży, żywności,
 - udziela zasiłków i pożyczek na ekonomiczne usamodzielnienie się,
- informuje o możliwościach uzyskania pomocy w środowisku lokalnym,

² Tamże

- wskazuje miejsca zajmujące się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, w tym możliwości otrzymania schronienia np. w schroniskach, hostelach, ośrodkach interwencji,
- w razie potrzeby bądź na życzenie zainteresowanych zwraca się do policji o podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy, zgodnie z kompetencjami policji,
- w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadamia organy ścigania,
- może organizować i prowadzić np. punkty informacyjne, grupy wsparcia dla ofiar przemocy domowej, świetlice dla dzieci,
- współpracuje z innymi instytucjami i organizacjami.

Ochrona zdrowia

Głównym zadaniem pracowników ochrony zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi, ponieważ:

- a) bardzo często towarzyszą mu wyraźne uszkodzenia zdrowia somatycznego,
- b) zawsze występują poważne uszkodzenia zdrowia psychicznego.

W dziedzinie pomocy osobom doznającym przemocy domowej, oprócz zadań podstawowych takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, istotne jest:

- rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy szczególnie, gdy osoba doznająca przemocy bądź świadkowie próbują to ukryć,
- umiejętność przeprowadzenia rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,
- stosowania procedury „Niebieskiej Karty”,
- poinformowanie ofiar o możliwościach szukania pomocy,
- wystawienie na prośbę poszkodowanych zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach,
- poinformowanie ofiar o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji,
- w przypadku stwierdzenia takiej konieczności lub na prośbę poszkodowanych powiadomienie innych służb np. pomocy społecznej, policji, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,

- w przypadku stwierdzenia podczas badania lub podejrzenia popełnienia przestępstwa, np. ślady ciężkiego uszkodzenia ciała, ślady podejrzanych oparzeń, wykorzystania seksualnego, powiadomienie organów ścigania³.

Organizacje pozarządowe

Informacja dotycząca działalności lokalnych organizacji pozarządowych powinna być dostępna w każdej gminie, w przychodni, poradni, szkole, komisariacie, itp. W zakresie pomocy ofiarom przemocy domowej organizacje pozarządowe organizują:

- telefony zaufania, punkty informacyjno - konsultacyjne, ośrodki wsparcia, schroniska, hostele, świetlice dla dzieci.

W ramach swojej działalności oferują, m.in.:

- pomoc psychologiczną w grupie i kontakcie indywidualnym,
- pomoc prawną, w tym pisanie pozwów, wniosków,
- pomoc socjalną,
- grupy wsparcia,
- grupy samopomocowe,
- pomoc socjoterapeutyczną dla dzieci,
- udział w prowadzeniu wywiadów środowiskowych,
- udział w pracach zespołów pomagających ofiarom przemocy np. przy gminnej komisji czy ośrodku pomocy społecznej,
- udział w interwencjach,
- pilotowanie przypadków,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych⁴.

Współpraca służb i instytucji:

Zespoły interdyscyplinarne tworzone w gminach składają się z przedstawicieli różnych instytucji. Specjaliści z różnych dziedzin szukają rozwiązania danego problemu poprzez opracowanie spójnego oddziaływania na rodzinę i budowania dla niej sieci wsparcia w celu udzielania zintegrowanej pomocy.

³ Tamże

⁴ Tamże

Osoby doznające przemocy domowej potrzebują zwykle pomocy psychologicznej, prawnej, materialnej, socjalnej, medycznej, a także wsparcia. Niezmiernie istotna jest współpraca i przepływ informacji pomiędzy różnymi instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, a co za tym idzie tworzenie koalicji lokalnych na rzecz przeciwdziałania temu zjawisku. Czynniki sprzyjające podniesieniu skuteczności pomocy ofiarom przemocy domowej świadczonej przez różne służby to:

- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych składających się z przedstawicieli: pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz kuratorów sądowych,
- znajomość miejsc, osób, możliwości udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- przekazywanie i zbieranie informacji od poszczególnych osób i instytucji pomagających rodzinom,
- konsekwentne egzekwowanie świadczeń wynikających z zadań i kompetencji poszczególnych instytucji,
- podnoszenie kwalifikacji pracowników w dziedzinie zapobiegania przejawom przemocy domowej oraz sposobów skutecznej interwencji i możliwości pomocy,
- odpowiednia dokumentacja poszczególnych przypadków, form udzielania pomocy i efektów⁵.

Odpowiednio prowadzona dokumentacja jest niezwykle pomocna w ewentualnym postępowaniu karnym przeciwko sprawcy.

Przemoc w rodzinie – podstawy teoretyczne

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie definiuje przemoc w rodzinie jako: *jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność w tym*

⁵ Tamże

seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

„Przemoc w rodzinie” to najczęściej spotykane w literaturze przedmiotu określenie zjawiska przemocy domowej. Termin ten jest określeniem bardzo ogólnym, do bardziej szczegółowych analiz istotnym jest uwzględnienie wzajemnych relacji, stąd wyróżnić można: przemoc rodziców wobec dziecka, przemoc wobec partnera w związku, przemoc wobec osób starszych w rodzinie. Na określenie przemocy w związku partnerskim używa się terminu: *wzajemna przemoc w parze czy przemoc w związku partnerskim*. Przemoc zwykle związana jest z występowaniem kilku czynników. Przemoc w rodzinie jest **intencjonalna** (jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary), siły są **nierównomierne** – w relacji jedna ze stron ma zawsze przewagę nad drugą - ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy, przewaga ta dotyczyć może nie tylko tężyzny fizycznej, ale również przewagi emocjonalnej czy ekonomicznej. Przemoc **narusza prawa i dobra osobiste** - sprawca wykorzystuje przewagę siły naruszając podstawowe prawa ofiary. Przemocą jest *takie naruszanie praw i dóbr człowieka, które uniemożliwiają mu skuteczną samoobronę, powoduje ból i cierpienie* - ofiara narażona na doświadczanie bólu i cierpienia ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy:

- **przemoc fizyczna** (obejmuje zachowania takie jak: popychanie, policzkowanie, szarpanie, kopanie, duszenie, bicie pięścią, ciskanie w kogoś przedmiotami, użycie broni, nieudzielenie koniecznej pomocy, itp.);
- **przemoc psychiczna** (wyśmiewanie poglądów, religii, narzucanie własnych poglądów, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna, domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu, pożywienia, wyzywanie, upokarzanie, stosowanie gróźb, itp.);
- **przemoc seksualna** (wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka, wyśmiewanie zachowań seksualnych, itp.);

- **przemoc ekonomiczna** (odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny, itp.)⁶.

Przemoc może występować w formie **czynnej** lub **biernej**. Do czynnych form przemocy zalicza się zachowania typu: bicie, kopanie, zmuszanie do uwłaczających czynności itp. Natomiast bierna przemoc to różnego rodzaju zakazy, na przykład zakaz mówienia, chodzenia, areszt domowy itp.

Najbardziej zauważalna jest tzw. „**gorąca przemoc**”, która wiąże się bezpośrednio z napływem agresji, furii. Jest to przemoc wywołana złością, gniewem lub frustracją. Towarzyszą jej różnorodne formy ekspresji takie jak: krzyki, głośne wyzwiska, rękoczyny, impulsywne zachowania, gwałtowne zadawanie bólu. Innym rodzajem jest tzw. „**przemoc chłodna**”. Dokonuje się najczęściej z zachowaniem pozorów dobrego wychowania, kultury, a nawet pewnych norm obowiązujących w określonym środowisku. Osoba stosująca przemoc realizuje wówczas pewien rodzaj scenariusza, w którym na drodze do jakiegoś celu niszczy czyjąś psychikę, wartości czy zasady postępowania. Pozory szlachetnych celów są pretekstem do dokonania inwazji w psychikę oraz sfery intymne członka rodziny, nakłaniając go do robienia rzeczy przynoszących mu ujmę, szkodę lub stratę. Chłodna przemoc jest bardzo trudna do wykrycia i trudne też jest określenie kiedy jej stosowanie przekracza granicę prawa. Szkody wyrządzone przez tę formę przemocy są często znacznie poważniejsze niż wyrządzone w napadzie złości, ponieważ często trwa ona całymi latami i wnika głęboko w psychikę ofiary, powodując poważne szkody natury zdrowotnej i psychologicznej.

Źródłem przemocy w rodzinie może być wiele przyczyn. Najczęściej wymienia się pięć podstawowych źródeł, które często mogą współistnieć ze sobą i wzajemnie ze sobą korelować. Są to:

- źródła biologiczne,
- źródła psychologiczne,
- czynniki środowiskowe,
- alkohol,
- zjawiska społeczne.

⁶ H.D. Sasal, *Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie*, Wydawnictwo Edukacyjne PARPA, Warszawa 2005, s. 28-29.

Fazy przemocy

Zjawisko przemocy w rodzinie charakteryzuje się pewną cyklicznością. Literatura przedmiotu wyróżnia trzy występujące po sobie fazy przemocy:

Faza narastania napięcia - charakteryzuje się stopniowaniem przemocy sprawcy w stosunku do ofiary w coraz bardziej gwałtowny sposób. Ofiara stara się sprostać oczekiwaniom oprawcy, realizuje jego polecenia. Fazę tę wyraża:

1. ciągle napięcie i poirytowanie partnera,
2. nieustające awantury,
3. wzmożona ilość substancji uzależniających (alkohol, narkotyki),
4. prowokacje ze strony partnera,
5. złe fizyczne i psychiczne samopoczucie ofiary.

Faza gwałtownej przemocy – charakteryzuje się brakiem kontroli u sprawcy nad własnymi emocjami. Wybuch drastycznych form przemocy spowodowany jest najczęściej mało istotnymi przyczynami, takim jak np.: niezamknięte drzwi, obiad podany w niewłaściwy sposób. Ofiara najczęściej pozostaje w stanie szoku, niezrozumienia, osłabienia, rezygnacji i przerażenia. Fazę charakteryzują:

1. gwałtowność, ataki szału,
2. używanie przemocy fizycznej,
3. bezradność, ból, szok poszkodowanego,
4. uczucie wstydu i przerażenia strony poszkodowanej.

Faza miodowego miesiąca – to faza diametralnej odmiany. Sprawca uświadamia sobie, że postąpił zbyt ostro. Zwykle spowodowane jest to ciężkimi obrażeniami u pokrzywdzonego. Chcąc się zrehabilitować dokonuje u siebie chwilowej zmiany. Najczęściej przeprosza, wykazuje żal i skruchę, przynosi prezenty. Pojawiają się również sformułowania w stylu: „to się już nigdy nie powtórzy”, „tak bardzo cię kocham”, „zapomnijmy o tym co już minęło”, „zaopiekuję się tobą”. Zaczyna więcej czasu spędzać z ofiarą, pokazując jak bardzo potrafi się o nią troszczyć. W tej fazie ofiara nabiera znowu sił i odwagi, zaczyna wierzyć w obietnice i prawdziwość zachowania sprawcy. Często nawet czuje się szczęśliwa i zapomina o wyrządzonej krzywdzie, przynajmniej do ponownego wystąpienia pierwszej fazy. Fazę miodowego miesiąca charakteryzują:

1. żal i skrucha sprawcy, zapewnienia o zmianie na lepsze,
2. poszukiwania uzasadnienia popełnionych czynów,
3. diametralna zmiana sprawcy - kwiaty, czułości, rozmowy, zapewnienia o lepszej przyszłość.

Fazy te trwają nieraz po kilkanaście lat, ofiara pozostaje w swoistego rodzaju pułapce czasowej i emocjonalnej, przechodząc do fazy miodowego miesiąca zaczyna zapominać o dwóch poprzednich, czuje się znów ważna i kochana. Faza napięcia jednak powraca powtarzając cały cykl od początku⁷.

Przemoc jest zjawiskiem bardzo dramatycznym, złożonym i destrukcyjnym. Przejawom przemocy w rodzinie towarzyszy niestety społeczne przekonanie o niecelowości ingerencji w wewnętrzne problemy rodziny. Stanowi to poważny problem, uniemożliwiający skuteczną pomoc ofiarom rodzinnej przemocy.

Stereotypy i mity o przemocy w rodzinie.

Mity i stereotypy to kulturowo, silne i często ponadczasowe przekonania gromadzące wiedzę i sposób rozumienia różnych wydarzeń danej społeczności. Wiele stereotypów i mitów funkcjonujących w polskiej kulturze sprzyja przemocy w rodzinie, poprzez usprawiedliwianie jej, postulowanie powstrzymywania się od reakcji osób z zewnątrz.

Mity o przemocy w rodzinie:

Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa nikt nie powinien się wtrącać.

Przemoc, wykorzystywanie, bicie, krzywdzenie osób bliskich jest przestępstwem, tak samo groźnym i podlegającym karze jak przemoc wobec obcych. Fakt zawarcia małżeństwa czy mieszkanie pod jednym dachem nie stanowi okoliczności zezwalającej na przemoc ani nie znosi odpowiedzialności za popełnianie czynów karnych przez prawo.

Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.

Przemoc w rodzinie występuje we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia czy sytuacji materialnej.

Przemoc jest wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiar.

Przemoc to nie tylko działania pozostawiające siniaki, złamania czy oparzenia, to także poniżanie, obelgi, zmuszanie do określonych zachowań, grożenie, zastraszanie.

⁷ Tamże s. 29-30

Jeśli ktoś jest bity to znaczy, że na to zasłużył.

Nikt nie zasługuje na bicie, krzywdzenie, maltretowanie bez względu na to co zrobił czy powiedział. Nikt nie ma prawa znęcać się, poniżać, bić innych.

Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.

Przemoc domowa nie jest sprawą rodzinną, jest przestępstwem ściganym przez prawo. Policja jest powołana dla ochrony bezpieczeństwa osób, zapobiegania popełnianiu przestępstw i ścigania sprawców przestępstw bez względu na to czy ofiara należy do rodziny sprawcy czy nie.

Ofiary przemocy w rodzinie akceptują przemoc.

Ofiary przemocy domowej zawsze próbują się bronić, ich działania są jednak mało skuteczne. Wypробowują różne, często nieracjonalne strategie obronne, które w konsekwencji powodują nasilenie przemocy.

To był jednorazowy incydent, który się nie powtórzy.

Przemoc domowa rzadko jest jednorazowym incydem. Jeżeli nie zostaną podjęte stanowcze działania wobec sprawcy - przemoc się powtórzy. Policja zwykle jest wzywana w ekstremalnych sytuacjach, gdy przemoc ma już długą historię.

Gdyby naprawdę ofiara cierpiała odeszłaby od sprawcy.

Ofiary naprawdę cierpią, nikt nie lubi być bitym i poniżanym. To, że ofiary nie odchodzą od sprawcy wynika zwykle z ich zależności od sprawcy, z trudności mieszkaniowych, z przekonań odnośnie małżeństwa, z nacisków jakim są poddawane ofiary ze strony sprawcy, a także rodziny, kolegów, sąsiadów.

Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.

Nawet uzależnienie od alkoholu nie zwalnia od odpowiedzialności za czyny dokonywane pod jego wpływem. Alkohol jedynie ułatwia stosowanie przemocy, sprawcy często piją po to, by znęcać się i bić swoich bliskich, a stanem nietrzeźwości próbują usprawiedliwiać swoje zachowania, by uniknąć odpowiedzialności.

Gwałt w małżeństwie nie istnieje.

Gwałtem jest doprowadzenie innej osoby do poddania się czynowi nierządному lub do wykonania takiego czynu, stosując przemoc, groźbę bezprawną lub podstęp (patrz art. 168 k.k.) i nigdzie nie jest napisane, że nie dotyczy to osób bliskich napastnika. Każdy ma prawo do decydowania o swoim życiu intymnym, akt ślubu nie odbiera tego prawa.

Osoby używające przemocy muszą być chore psychicznie.

Nie ma bezpośredniego związku między przemocą a chorobą psychiczną. Przemoc jest demonstracją siły i chęcią przejęcia całkowitej kontroli i władzy nad drugą osobą⁸.

Przemoc wobec zwierząt

W kontekście informacji pojawiających się w mediach należy w niniejszym programie zasygnalizować niepokojące zjawisko jakim jest przemoc wobec zwierząt. Zachowania agresywne wobec zwierząt oraz przyzwolenie dorosłych na dręczenie zwierząt przez dzieci, wyznacza zły wzorzec moralny. Można postawić pytanie czy dziecko dręczące zwierzęta bądź obserwujące takie zachowanie osób dorosłych nie będzie powielać zachowań agresywnych w relacjach interpersonalnych w życiu społecznym? Cynthia Hodges, amerykański prawnik, w swoim artykule “The Link Between Animal Cruelty and Violence Towards People” (Powiązania pomiędzy okrucieństwem w stosunku do zwierząt a przemocą w stosunku do ludzi), przedstawia wyniki badań z 2001 roku wskazujące, iż okrucieństwo wobec zwierząt przekłada się na okrucieństwo w stosunku do ludzi. Według omawianych badań:

- 100% popełniających zbrodnie na tle seksualnym w przeszłości znęcało się nad zwierzętami.
- 70% osób, które znęcały się nad zwierzętami, popełniło przynajmniej jedno przestępstwo z użyciem przemocy przeciwko człowiekowi.
- 63,3% mężczyzn oskarżonych o napaść, przyznawało się do popełnienia w przeszłości aktu okrucieństwa w stosunku do zwierząt.
- 48% gwałcicieli i 30% wykorzystujących seksualnie dzieci przyznawało się do popełnienia aktów znęcania się nad zwierzętami w dzieciństwie lub w okresie dojrzewania.
- 36% kobiet oskarżonych o napad przyznawało się do dokonywania aktów okrucieństwa w stosunku do zwierząt.
- 25% odbywających karę więzienia za dokonanie aktów przemocy dopuszczało się „dokonywania w dzieciństwie znaczących aktów przemocy w stosunku do zwierząt”⁹.

⁸ http://www.parpa.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=78&Itemid=11

⁹ http://www.cynthiahodges.com/animals/pages/animals_human_via

Cyberprzemoc

W ramach badań przeprowadzonych w 2010 r. na zlecenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej przez Instytut Badawczy IPC z Wrocławia w zakresie używania i postaw wobec środków psychoaktywnych, świadomości młodzieży na temat zagrożeń związanych z HIV/AIDS oraz problematyki cyberprzemocy na terenie województwa świętokrzyskiego, została podjęta próba zdiagnozowania zjawiska cyberprzemocy. Jest to nowa, bardzo szybko szerząca się forma przemocy, stosowana głównie przy pomocy internetu, telefonów komórkowych, kamer wideo, aparatów fotograficznych. Cyberprzemoc jest formą prześladowania innych osób za pośrednictwem mediów i komunikatorów. Prześladowca narusza dobra osobiste prześladowanego poprzez: obrażanie, poniżanie, straszenie ofiary wiadomościami sms czy też drogą elektroniczną. Inną formą cyberprzemocy jest umieszczanie w internecie zdjęć lub filmów np.: z dyskotek, stacji lub innych miejsc w których „wydarzyło się coś interesującego”. Cyberprzemoc wywiera bardzo poważne skutki a jej bagatelizowanie może skutkować wręcz dramatycznymi konsekwencjami. Cyberprzemoc narusza prywatną przestrzeń ofiary, wywołuje lęk, niepewność, bezsilność. Permanentny stan zagrożenia może doprowadzić u ofiary do samobójstwa. Należy zwrócić uwagę, iż systematycznie obniża się wiek dzieci mających pierwszy kontakt z Internetem, aby chronić najmłodszych przed cyberprzemocą dorośli muszą uświadamiać, jakie niebezpieczeństwa kryje internet oraz jakiego typu zachowania mogą pociągać za sobą określone konsekwencje. Skuteczna ochrona dzieci przed cyberprzemocą to konsekwentne stosowanie podstawowych zasad bezpieczeństwa w internetowym świecie. Z uzyskanych danych wynika, iż z tym problem w województwie zetknęło się **17 % badanych**. Zdecydowanie częściej cyberprzemocą nękana jest młodzież mieszkająca w miastach. Wynika to zapewne z lepiej rozwiniętej sieci internetowej, a co za tym idzie szerszego dostępu do internetu. Można przypuszczać, iż zjawisko cyberprzemocy może mieć wpływ na relacje panujące wewnątrz rodziny.

Przekonania ma temat przemocy w rodzinie:

„Siedząc na przystanku autobusowym podsłuchałam rozmowę dwóch pań. Jedna z nich opowiadała swojej koleżance o swoich sąsiadach, u których w domu dochodzi do przemocy. Zakończyła swą wypowiedź konkluzją, że skoro ta bita żona nie odchodzi od męża, to widocznie odpowiada jej to, że mąż regularnie ją bije. Widocznie to lubi”.

Źródło: Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – Poradnik dla konsultantów”. Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Niebieska Linia.

„Usłyszałam kiedyś rozmowę osoby doznającej przemocy, która opowiadała, że spotkała się z ogromnym ostracyzmem ze strony swoich sąsiadów, gdy podczas kolejnej awantury wezwała policję. Wszyscy we wsi wiedzieli, co dzieje się u niej w domu, jednak nigdy nikt nie podjął żadnej interwencji. A gdy ona odważyła się to zrobić, spotkała się z opinią, że nie wzywa się policji na własnego męża. Sąsiedzi „stanęli” po stronie jej męża”.

Źródło: Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – Poradnik dla konsultantów”. Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Niebieska Linia.

V. Diagnoza problemu przemocy w rodzinie

Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie jest procesem trudnym ze względu na to, iż ofiary przemocy często nie zgłaszają nikomu tego problemu. Bardzo często zdarza się również, iż osoby które mają wiedzę lub uzasadnione podejrzenie, że w rodzinie dochodzi do przemocy w żaden sposób nie reagują, ulegając stereotypom, typu: *„w wewnętrzne sprawy rodziny lepiej się nie mieszać, - inni też dostrzegają przemoc, więc dlaczego ja mam reagować, - być może ofiara zasłużyła sobie na takie traktowanie” itp.*

Niniejsza diagnoza obejmuje dane z kilku obszarów takich jak: pomoc społeczna, wymiar sprawiedliwości, policja. Dane zebrane z wyżej wymienionych obszarów pozwolą w pewnym stopniu poznać skalę problemu oraz opinie osób na co dzień zajmujących się tym problemem. Dzięki tej diagnozie będzie można zapoznać się z instytucjonalną odpowiedzią skierowaną do osób potrzebujących pomocy w związku z tym problemem.

5.1 Metodologia

Do diagnozy problemu przemocy w rodzinie użyte zostały dwie metody badawcze tj.: analiza danych zastanych oraz metoda kwestionariusza ankiety. Analiza danych obejmowała cztery obszary takie jak: ogólnopolskie badania dotyczące przemocy w rodzinie, dane z pomocy społecznej pochodzące ze Statystycznej Aplikacji Centralnej i zawartego w niej sprawozdania „Przemoc”, dane z wymiaru sprawiedliwości (Prokuratura Okręgowa w Kielcach, Sąd Okręgowy w Kielcach), a także dane pochodzące z Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach. Metoda kwestionariusza ankiety została użyta do zebrania informacji oraz opinii na temat badanego zjawiska z ośrodków pomocy społecznej oraz powiatowych centrów pomocy rodzinie z regionu. Ankieta przesłana została wraz z pismem przewodnim do wszystkich gmin i powiatów województwa świętokrzyskiego. Zwrot wyniósł 91 ankiety z ośrodków pomocy społecznej, co stanowi 89,2% zwrotu, natomiast ankiety odesłane przez powiatowe centra pomocy rodzinie to 14 egzemplarzy, co stanowi 100% zwrotu ankiet.

5.2 Przemoc w rodzinie w świetle badań ogólnopolskich

Istotnym zadaniem spoczywającym na Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, jest systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce. Ustawowym zadaniem Ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego jest również monitorowanie realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej realizowane są różnego rodzaju badania społeczne, których celem jest diagnoza wszelkich aspektów problemu przemocy w rodzinie. Poniżej zaprezentowane zostaną najważniejsze wyniki oraz wnioski z wybranych badań, a także wybrane dane zawarte w sprawozdaniu z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za rok 2009 oraz 2010.

Badanie dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie wobec dzieci – opinie profesjonalistów. TNS OBOP 2008.

Najważniejsze wyniki i wnioski:

- Badani pracownicy nie pozostają obojętni na sytuacje przemocy w rodzinie wobec dzieci, jeśli zetkną się z takimi przypadkami, to niemal powszechnie podejmują jakieś działania, aby jej przeciwdziałać.
- Najczęściej z przypadkami przemocy fizycznej w rodzinie wobec dzieci styczność mają kuratorzy, dziewięciu na dziesięciu deklaruje, że przynajmniej raz zetknęło się z taką formą przemocy. Nieco rzadziej podczas swojej pracy zawodowej z przemocą fizyczną spotykają się przedstawiciele innych badanych grup zawodowych – w około połowie przypadków.
- Z przemocą psychiczną stosowaną w rodzinie wobec dzieci również najczęściej spotykają się kuratorzy, dziewięciu na dziesięciu spotkało się z tym rodzajem przemocy. Przedstawiciele innych grup zawodowych także często mieli styczność z przypadkami przemocy psychicznej (od 54% do 67%).
- Z przemocą ekonomiczną w rodzinie wobec dzieci zdecydowanie najczęściej spotykali się kuratorzy (sześciu na dziesięciu badanych). Wśród innych grup zawodowych odsetki te wahały się od 18% do 30%.

- Z przemocą seksualną w rodzinie, stosowaną wobec dzieci, najczęściej spotykają się kuratorzy. Siedmiu na dziesięciu twierdzi, iż spotkało się z tego rodzaju przejawami przemocy.
- Badani deklarują, że o przemocy w rodzinie wobec dzieci dowiadują się od ofiar lub sami zauważają takie przejawy. Z relatywnie największej liczby źródeł o sytuacjach przemocy w rodzinie wobec dzieci korzystają kuratorzy.
- Respondenci, którzy twierdzą, że przynajmniej raz spotkali się z przemocą fizyczną w rodzinie wobec dzieci prawie zawsze podejmowali jakieś działania aby jej przeciwdziałać. Najrzadziej reagowali przedstawiciele służby zdrowia (88%), w pozostałych grupach zawodowych odsetek mieścił się w przedziale od 95% do 99%. Respondenci twierdzą, że ich działania były podjęte szybko.
- W przypadku przemocy psychicznej w rodzinie wobec dzieci działania podejmowali wszyscy badani kuratorzy. Policjanci, pedagodzy, pracownicy socjalni nieco rzadziej podejmowali jakieś działania. Najrzadziej próby niesienia pomocy dzieciom – ofiarom przemocy psychicznej w rodzinie deklarują pracownicy ochrony zdrowia.
- Wszyscy kuratorzy i pracownicy socjalni twierdzą, że podejmowali działania w przypadku przemocy ekonomicznej. Nieco rzadziej pomoc ofiarom tej formy przemocy ofiarowali pracownicy służby zdrowia.
- Wśród przedstawicieli grup zawodowych, którzy spotkali się z przypadkami przemocy seksualnej w rodzinie w stosunku do dzieci, wszyscy policjanci i prawie wszyscy kuratorzy podjęli jakieś działania zapobiegawcze. Rzadziej reagowali pedagodzy szkolni oraz pracownicy socjalni.
- Zdecydowanie większość ankietowanych przedstawicieli grup zawodowych „pierwszego kontaktu” ocenia swoje działania podejmowane przeciwko przemocy w rodzinie wobec dzieci jako skuteczne.
- Według badanych, generalnie przemocy fizycznej w rodzinie ulegają dzieci poniżej 10-go roku życia. Znaczna większość respondentów twierdzi, że przemocy fizycznej ulegają tak samo często chłopcy jak i dziewczynki, jednak jeśli wskazują jedną z płci częściej są to chłopcy.
- Zdaniem większości respondentów z badanych grup zawodowych przemocy psychicznej w rodzinie najczęściej ulegają dzieci w wieku od 6 do 16 lat. Sprecyzowanego zdania w tej kwestii nie mają policjanci. Znaczna większość ankietowanych twierdzi, że przemocy psychicznej w rodzinie ulegają tak samo często chłopcy, jak i dziewczynki.

Badanie dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie wobec dzieci –opinie ofiar, sprawców świadków okoliczności występowania przemocy w rodzinie wobec dzieci. – TNS OBOP 2008.

Najważniejsze wyniki i wnioski:

- Badani częściej dostrzegają zjawisko przemocy w rodzinie wobec dzieci globalnie - w Polsce, niż lokalnie - w swoim sąsiedztwie.
- Osoby, które doświadczyły którejkolwiek z formy przemocy w dzieciństwie częściej niż inne postrzegają zjawisko przemocy w rodzinie jako częste.
- Ponad dwie piąte Polaków zna przynajmniej jedną rodzinę, o której słyszało lub wie, że dochodzi w niej do przemocy wobec dzieci.
- Jedna piąta badanych przyznaje, że stosowała przemoc (przynajmniej jedną z jej form) wobec członków swojej rodziny.
- 11% badanych przyznaje się do stosowania w rodzinie przemocy fizycznej, 3% przyznaje się do bycia sprawcami przemocy ekonomicznej wobec rodziny, 1% respondentów przyznaje się do stosowania przemocy seksualnej wobec członków swojej rodziny.
- 9% rodziców stosowało przynajmniej raz wobec swojego dziecka przemoc fizyczną, 8% badanych stosowało przemoc psychiczną, a 2% rodziców stosowało przemoc ekonomiczną. Do stosowania wobec swojego dziecka przemocy seksualnej przyznało się mniej niż 1% badanych.
- Bycie ofiarą przemocy w dzieciństwie wiąże się ze stosowaniem przemocy wobec swojego dziecka. 35% rodziców, którzy w dzieciństwie doświadczyli którejkolwiek z form przemocy przynajmniej raz zastosowali przemoc wobec swoich dzieci.
- Ofiarami przemocy częściej są chłopcy niż dziewczynki.
- Najczęściej dzieci były krzywdzone przez swoich najbliższych, czyli ojca i matkę.
- Częściej mężczyźni niż kobiety przyznają się do stosowania przemocy ekonomicznej wobec swoich dzieci.
- Częściej do stosowania przemocy fizycznej wobec dzieci przyznają się osoby z wyższym oraz średnim wykształceniem - prawdopodobnie dlatego, gdyż osoby słabiej wykształcone nie identyfikują swoich zachowań jako przemoc.

- 4% badanych sprawców przemocy przyznaje, że dopuściło się krzywdzącego czynu (przemocy psychicznej, fizycznej, ekonomicznej, seksualnej) pod wpływem alkoholu.
- Problemy w życiu osobistym, jak i kłopoty w pracy sprzyjają stosowaniu przemocy wobec swojego dziecka.
- Zdecydowana większość 82% rodzin, w których doszło do stosowania przemocy w którejkolwiek formie twierdzi, że nie korzystała z pomocy instytucji i organizacji.
- Ze wsparcia różnych instytucji i organizacji skorzystały najczęściej rodziny, w których wystąpił problem przemocy psychicznej.
- Respondenci, którzy w sytuacji przemocy wobec dziecka w rodzinie zwracali się o pomoc do instytucji/organizacji zazwyczaj oceniali otrzymaną pomoc jako skuteczną.

Badanie dotyczące zjawiska przemocy wobec osób starszych i niepełnosprawnych. – PAN Instytut Psychologii 2009.

Najważniejsze wyniki i wnioski:

- W opinii społecznej przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych wydaje się zjawiskiem wyraźnie obserwowalnym. Około 50% respondentów twierdzi, że znane są im przypadki przemocy fizycznej, ekonomicznej i psychicznej w rodzinie wobec osób starszych i ponad 30% zaobserwowało przemoc wobec osób niepełnosprawnych.
- Wobec osób starszych, poza własną rodziną, wśród form przemocy fizycznej najczęściej wskazywano izolowanie osób starszych - 46,7%, wśród form przemocy ekonomicznej – zabieranie i wykorzystywanie ich pieniędzy 51,5% , wśród form przemocy psychicznej – wytykanie niepełnosprawności fizycznej lub psychicznej 48,5%. Do najczęściej relacjonowanych form przemocy spotykanych we własnej rodzinie należały: izolowanie 11,6%, zabieranie pieniędzy 14,2% i wytykanie niepełnosprawności.
- Wobec osób niepełnosprawnych poza własną rodziną, wśród form przemocy fizycznej najczęściej wymieniano izolowanie i zamykanie 34,4% oraz uderzanie i bicie 34,3%, wśród form przemocy ekonomicznej – zabieranie dóbr materialnych 39,9%, a wśród form przemocy psychicznej – wytykanie niepełnosprawności fizycznej lub psychicznej 34,4%. Do najczęściej relacjonowanych form przemocy dostrzeganej we

własnej rodzinie należały: uderzanie i bicie 10,6%, zabieranie pieniędzy 9,3%, ośmieszanie i wyzywanie oraz wytykanie niepełnosprawności 8,6% oraz 8,5%.

- W odniesieniu do wszystkich form przemocy zarejestrowano różnicę między liczbą osób wskazujących na ich istnienie poza własną rodziną (więcej wskazań) i we własnej rodzinie (mniej wskazań).
- Respondenci pytani o okoliczności pozwalające usprawiedliwiać przemoc wobec osób starszych i niepełnosprawnych wykazali się znaczną jednomyślnością. Ponad 90% respondentów twierdziło, że nie znajduje okoliczności usprawiedliwiających.
- Respondenci wykazywali znaczną obojętność na akty przemocy wobec osób starszych i niepełnosprawnych.
- **Autorzy badania wskazują cztery województwa, w których różne symptomy przemocy dały się zaobserwować w większym nasileniu. W województwie świętokrzyskim odnotowano wyraźnie najwięcej deklaracji występowania przemocy wobec osób starszych i niepełnosprawnych, usprawiedliwień stosowania przemocy i większą obojętność na przemoc. Kolejne województwa w których zaobserwowano najwięcej deklaracji występowania problemu przemocy wobec osób starszych oraz niepełnosprawnych to: zachodniopomorskie, wielkopolskie, warmińsko – mazurskie,**

Badanie dotyczące zjawiska przemocy wobec osób starszych i niepełnosprawnych. – PAN Instytut Psychologii 2009 – opinie profesjonalistów.

- Według badanych profesjonalistów, ofiarą przemocy w rodzinie wobec osób starszych jest najczęściej kobieta z wykształceniem podstawowym lub średnim.
- W opinii profesjonalistów, sprawcą przemocy jest najczęściej męski krewny zarówno w przypadku przemocy wobec osób starszych, jak i niepełnosprawnych. Według respondentów przemoc ze strony kobiety występuje sporadycznie.
- Respondenci deklarowali mniej znanych przypadków przemocy w rodzinie wobec osób niepełnosprawnych niż w przypadku osób starszych.
- Według respondentów najrzadziej wykrywana jest przemoc seksualna, najczęściej zaś przemoc fizyczna.

- Respondenci zapytani o ocenę pracy instytucji zajmującej się udzielaniem pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym wskazywali, iż najskuteczniej działają instytucje w których są zatrudnieni.
- Zdaniem respondentów głównym czynnikiem będącym źródłem trudności w udzielaniu pomocy jest lęk osób poszkodowanych, utrudniony kontakt z rodziną oraz zawile procedury. Brak odpowiednich procedur, jak również nieodpowiednie przepisy prawne to przyczyna trudności głównie w ocenie pracowników Ośrodków Pomocy Społecznej, którzy dostrzegali też brak odpowiednich programów przygotowujących do pracy z osobami starszymi doświadczającymi przemocy.
- Wśród pracowników Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie oraz Ośrodków Pomocy Społecznej zdecydowanie częściej pojawiały się negatywne oceny na temat współpracy pomiędzy instytucjami, szczególnie w odniesieniu do pracy ochrony zdrowia.

5.3 Baza instytucjonalna pomagająca ofiarom przemocy w rodzinie.

W Polsce w ramach instytucji pomagających ofiarom przemocy w rodzinie funkcjonują 1 193 instytucje prowadzone przez gminy oraz 278 instytucji prowadzonych przez powiaty.

W województwie świętokrzyskim baza instytucji pomagających ofiarom przemocy przedstawia się następująco.

Tabela 1. Infrastruktura instytucji pomagających ofiarom przemocy w rodzinie w województwie świętokrzyskim

Instytucje	PODMIOT PROWADZĄCY GMINA			PODMIOT PROWADZĄCY POWIAT		
	Liczba jednostek	Liczba miejsc	Liczba osób korzystających	Liczba jednostek	Liczba miejsc	Liczba osób korzystających
Punkty konsultacyjne	17	X	731	X	X	X
Ośrodki wsparcia	0	X	0	0	X	0
w tym: z miejscami całodobowymi	0	0	0	0	0	0
Specjalistyczne ośrodki wsparcia	X	X	X	1	X	1738
w tym: z miejscami całodobowymi	X	X	X	1	10	46
Domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	X	X	X	1	15	12
Ośrodki Interwencji Kryzysowej	1	X	1868	6	X	829
w tym: z miejscami całodobowymi	1	10	36	3	24	27

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za I-XII 2010r.

Punkty Konsultacyjne

Jednym z zadań samorządu gminy jest organizowanie punktów konsultacyjnych dla ofiar przemocy w rodzinie. Zadania jakie powinien realizować Punkt Konsultacyjny to m.in:

- udzielanie wsparcia i pomocy osobom doznającym przemocy,
- poradnictwo psychologiczne, prawne, pedagogiczne,
- informowanie o możliwościach otrzymania pomocy.

Według informacji będących w zasobach Statystycznej Aplikacji Centralnej w województwie świętokrzyskim w 2010 roku działało 17 Punktów Konsultacyjnych.

Zlokalizowane były one w: Tuczępach, Sędziszowie, Masłowie, Mniowie, Morawicy, Strawczynie, Końskich, Smykowie, Wojciechowicach, Kijach, Sandomierzu, Skarżysku – Kamiennej, Bliżynie, Osieku, Połańcu, Staszowie, Radkowie.

Województwo świętokrzyskie jest jednym z regionów w którym funkcjonuje najmniej Punktów Konsultacyjnych. W oparciu o dane ze Statystycznej Aplikacji Centralnej można zauważyć znaczący spadek liczby osób korzystających z usług punktów w naszym województwie z 1741 osób w 2009 roku do 731 osób w 2010 roku.

Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia powinien świadczyć usługi na rzecz doznających przemocy m.in. takie jak:

- zapewnienie schronienia,
- ochronę ofiar przemocy w rodzinie przed osobą stosującą przemoc,
- udzielanie natychmiastowej pomocy psychologicznej i medycznej,
- rozpoznanie sytuacji ofiary przemocy w rodzinie i opracowanie planu pomocy.

W województwie świętokrzyskim w 2010 działał jeden Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar przemocy w rodzinie działający w ramach lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Kielcach. Z pomocy ośrodka skorzystało 1738 osób, więcej niż w roku 2009, gdzie z pomocy ośrodka skorzystało 1407 osób.

Ośrodki Interwencji Kryzysowej

W organizacji usług dla osób dotkniętych przemocą znaczącą rolę powinien odgrywać Ośrodek Interwencji Kryzysowej. Działania Ośrodka Interwencji Kryzysowej winny obejmować wszystkie etapy kryzysu: od prewencji i edukacji społecznej, poprzez bezpośrednią pomoc dla osób doznających przemocy, wspomaganie osób, grup i społeczności borykających się z następstwami urazu. Ośrodki Interwencji Kryzysowej powinny tworzyć sieć współpracy interdyscyplinarnej, kooperując z innymi służbami.

Organizacja pracy ośrodka zależy od indywidualnie przyjętych rozwiązań lecz podstawowe zasady pracy tej instytucji to:

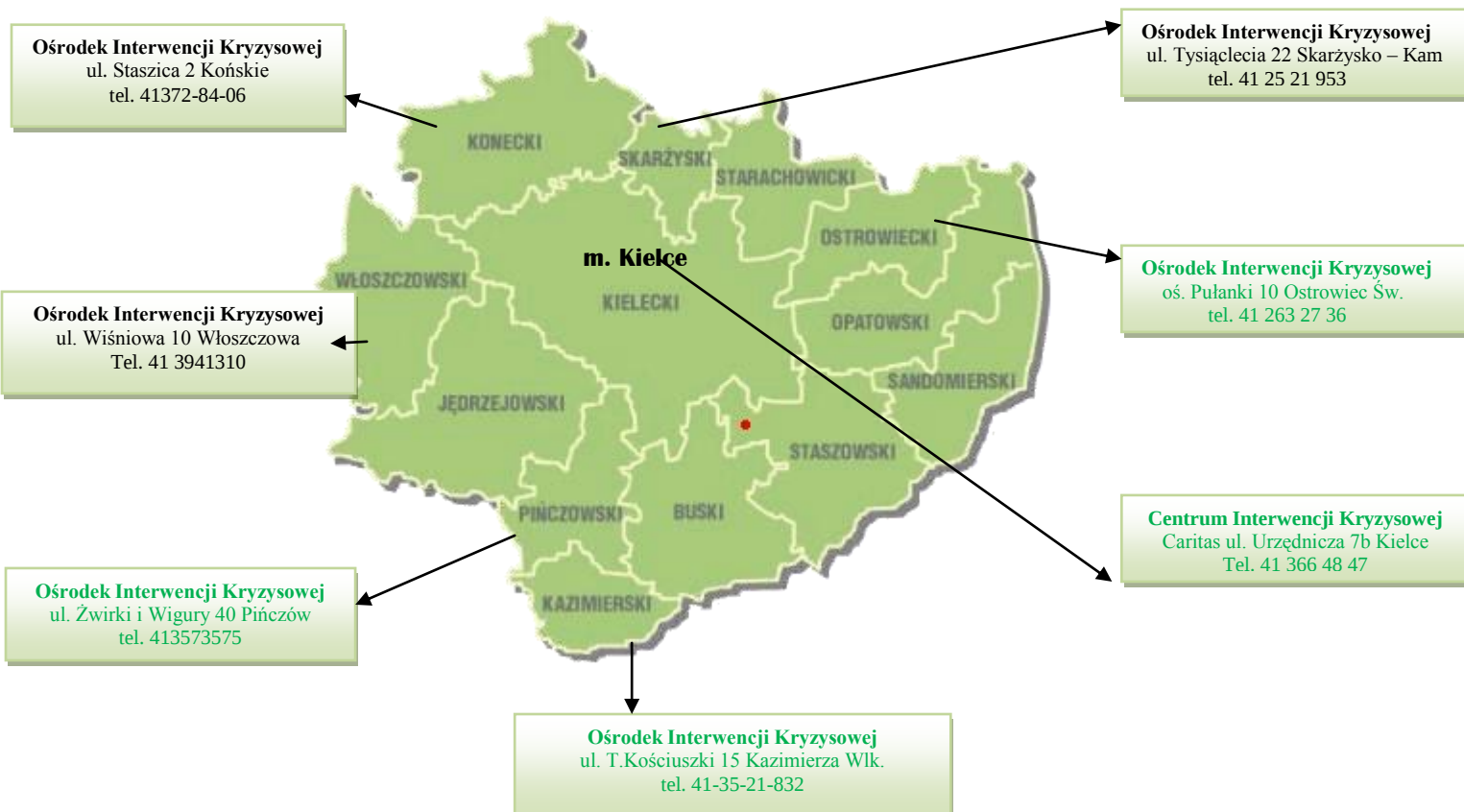
- dostępność miejsca nieograniczona fizycznie,
- dostępność usług nieograniczona w czasie (usługi udzielane całodobowo),
- nieodpłatność usług,
- interdyscyplinarność oferowanych usług,
- poszanowanie dla prawa i szacunek woli osób w kryzysie.

Ośrodek udostępniający usługi z zakresu interwencji kryzysowej powinien dysponować zapleczem spełniającym następujące kryteria:

- niekłępująca dostępność przez całą dobę,
- dysponowanie pomieszczeniami do spotkań indywidualnych, grupowych, zapleczem sanitarnym, kuchennym, mieszkalnym, poczekalnią.

W świetle *Ustawy z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*, do obowiązków samorządów powiatowych należy prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej. Jak wynika z danych zawartych w sprawozdaniach „Przemoc”- będących w zasobach Statystycznej Aplikacji Centralnej w powiatach województwa świętokrzyskiego funkcjonuje 7 Ośrodków Interwencji Kryzysowej. Powiaty w których funkcjonuje ośrodek interwencji kryzysowej to: kazimierski, konecki, pińczowski, skarżyski, włoszczowski oraz ostrowiecki i m. Kielce. **Należy zwrócić uwagę na fakt, iż zaledwie cztery ośrodki z ww. spełniają jedno z podstawowych kryteriów tj. niekłępująca dostępność przez całą dobę,** są to ośrodki w: powiecie kazimierskim (4 miejsca całodobowe), m. Kielce (18 miejsc całodobowych), powiecie pińczowskim (2 miejsca całodobowe) oraz w ośrodku prowadzonym przez MOPS w Ostrowcu Świętokrzyski (10 miejsc całodobowych). Liczba osób, które skorzystały z pomocy ośrodków w 2009 roku wyniosła 2 325 osób.

Mapa 1. Ośrodki Interwencji Kryzysowej w województwie świętokrzyskim.

*Ośrodki Interwencji Kryzysowej z miejscami całodobowymi zaznaczone zostały kolorem zielonym

Należy również zwrócić uwagę na fakt, iż na terenie miasta Kielce jako **jedyny w województwie działa Ośrodek Korekcyjno - Edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie**, adres: ul Wiśniowa 3, 25-552 Kielce, tel. 41 362 89 73.

5.4 Pomoc udzielona ofiarom przemocy w województwie świętokrzyskim

Tabela 2. Formy udzielanej pomocy

Działanie	Podmiot Prowadzący - Gmina				Podmiot Prowadzący - Powiat			
	Liczba osób, którym udzielono pomocy	Liczba świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba osób, którym udzielono pomocy	Liczba świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Interwencja kryzysowa	1 513	X	1 042	4 832	945	X	805	2831
Pomoc całodobowa	58	1877	23	160	93	4753	45	142
Inne formy pomocy	1790	X	1046	8189	1916	X	1839	6176

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za I-XII 2010r.

Powyższa tabela przedstawia formy pomocy udzielonej przez gminy i powiaty województwa świętokrzyskiego osobom doznającym przemocy w ujęciu liczbowym tj. ilu osobom udzielono pomocy, ilu rodzinom udzielono pomocy oraz ilu osobom w rodzinach udzielono pomocy. W wierszu trzecim tabeli 2, w dziale inne formy pomocy, 5 osobom udzielono pomocy w otrzymaniu mieszkania socjalnego, 424 objętych było pomocą terapeutyczną: w tym 20 osób objętych było programem ochrony ofiar przemocy (z udziałem policji, prokuratury, kuratorów sądowych). Z programu Terapeutycznego skorzystały 124 ofiary przemocy w rodzinie.

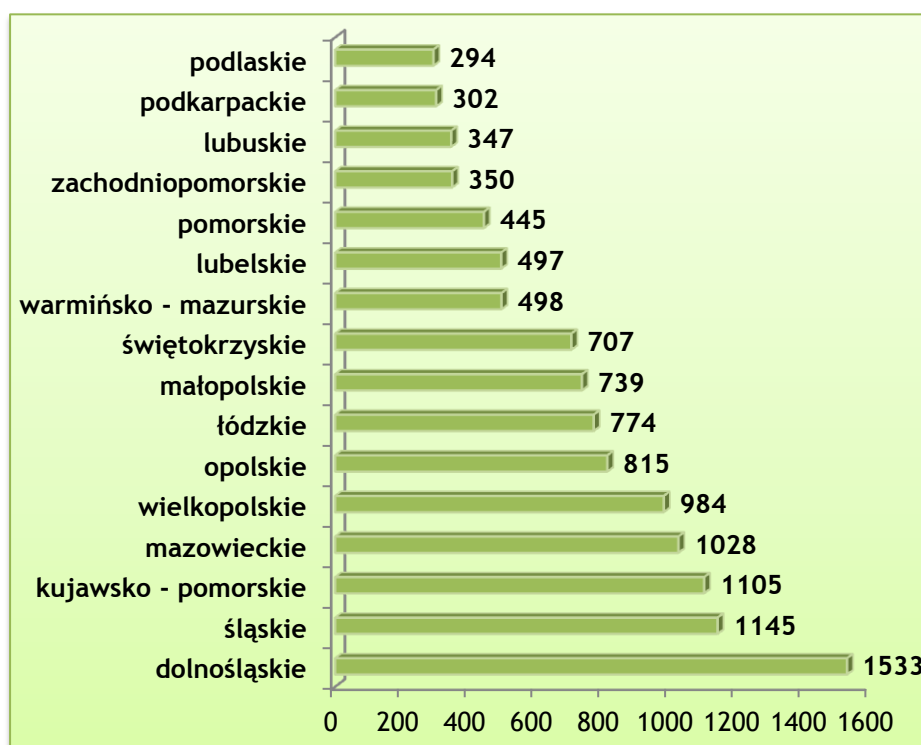
Niebieska Karta (pomoc społeczna)

Niebieska Karta to procedura opracowana przez Komendę Główną Policji przy współpracy z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Procedura została wprowadzona pilotażowo w 1997 roku, a następnie została przyjęta powszechnie w 1998 roku. W pomocy społecznej do 30 kwietnia 2004 roku funkcjonowała na zasadzie dobrowolności. W ustawie o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku stosowanie „Niebieskiej Karty” zostało wpisane jako obowiązek dla pracowników socjalnych. Rozporządzenie Rządu z dnia 14 września 2011 uszczegóławia procedurę pomocy osobom pokrzywdzonym przemocą w rodzinie, określa zakres czynności od momentu zgłoszenia do zakończenia podejmowanych działań. W nowym formularzu znajdują się dodatkowo

informacje dotyczące sytuacji osoby dotkniętej przemocą w rodzinie a także działań, do których realizacji zobowiązani są przedstawiciele służb realizujących procedurę. Dotychczas dokument „Niebieskiej Karty” wypełniany był przez Policję i ośrodki pomocy społecznej. W świetle nowej regulacji wypełniać ją mogą przedstawiciele: gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, oświaty i ochrony zdrowia. Uzupełniona karta przekazywana jest do gminnego zespołu interdyscyplinarnego, który ma koordynować pomoc udzielaną osobom doznającym przemocy.

W 2010 roku OPS-y wypełniły 546 „Niebieskich Kart”, z czego 137 zostało przekazanych instytucjom. Powiatowe służby społeczne w 2010 roku wypełniły 275 z czego 20 przekazały instytucjom działającym na rzecz osób pokrzywdzonych.

Wykres 1. Liczba wypełnionych niebieskich kart przez pracowników socjalnych w województwach w 2009 roku.

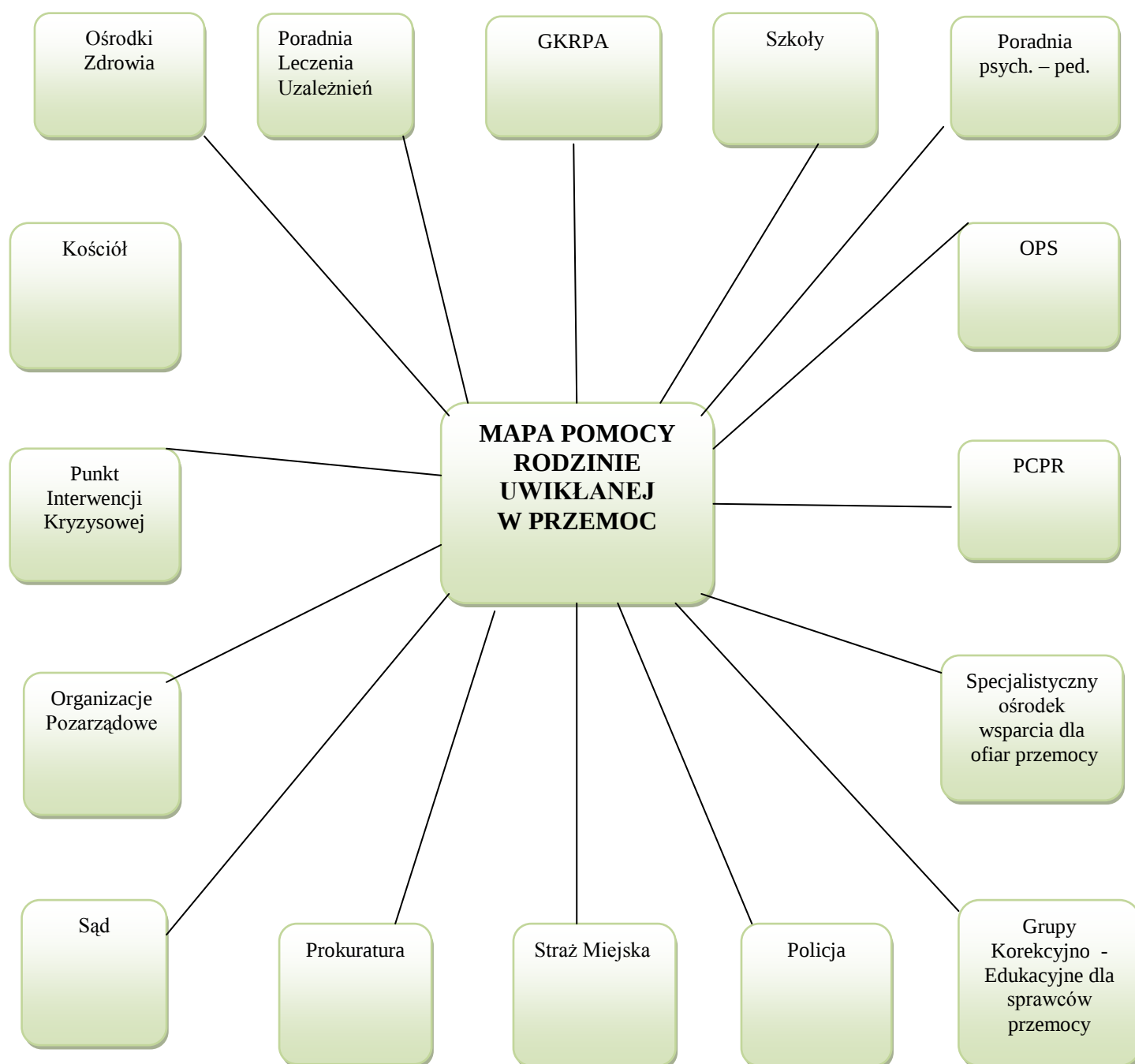

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za I-XII 2009r.

Powyższy wykres prezentuje liczbę wypełnionych *Niebieskich Kart* przez pracowników socjalnych ośrodków pomocy społecznej w 2009 roku w 16 województwach. Województwo świętokrzyskie z liczbą **707** znajduje się na **9 miejscu** wśród wszystkich 16

województw. Pracownicy ops z województwa świętokrzyskiego przekazali 158 „Niebieskich Kart” instytucjom działającym na rzecz osób pokrzywdzonych. Pracownicy powiatowych centrów pomocy rodzinie z województwa świętokrzyskiego wypełnili w 2009 roku **240 „Niebieskich Kart”, z tego 37 zostało przekazanych do instytucji działających na rzecz osób pokrzywdzonych.**

Rodzina uwikłana w przemoc winna otrzymać pomoc zgodnie z przedstawioną niżej mapą.

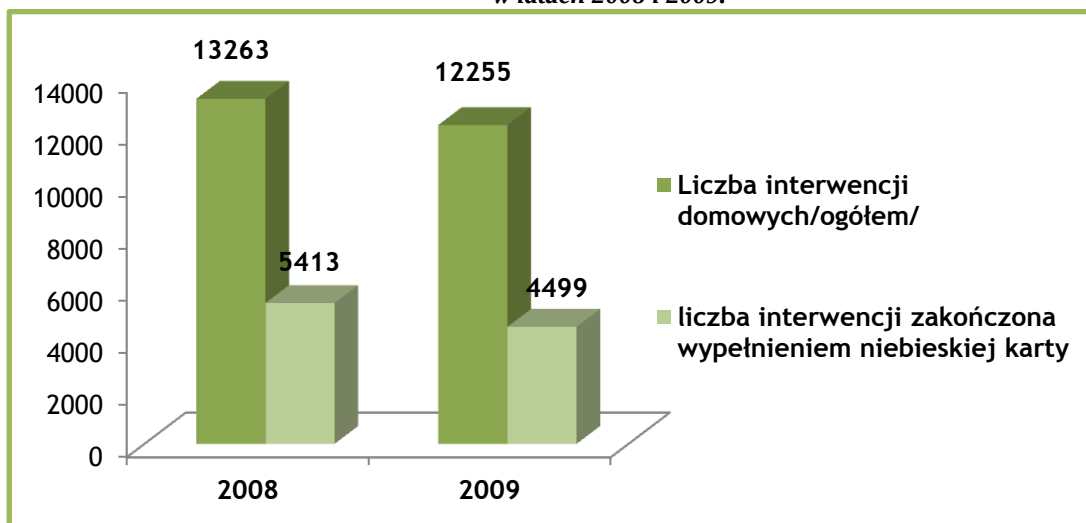

5.5 Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w obszarze działań policji

Rola policji w wykrywaniu oraz zapobieganiu przemocy w rodzinie jest niezwykle istotna. Zadania policji w zapobieganiu zjawisku przemocy w rodzinie zostały opisane na 16 i 17 stronie niniejszego opracowania.

Do diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie posłużono się danymi z Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach. Dane dotyczą: ilości interwencji domowych, liczby wypełnionych *Niebieskich Kart*, a także charakterystyki sprawców oraz ofiar przemocy według m.in. miejsca zamieszkania, płci, przemocy popełnionej przez sprawcę pod wpływem alkoholu, liczby postępowań wszczętych z art. 207 kk. dotyczących przemocy domowej, w których była przeprowadzona procedura „Niebieskiej Karty”. Informacje z Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach dotyczą również współpracy z innymi instytucjami w celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie świętokrzyskim.

Wykres 2. Liczba interwencji domowych, liczba sporządzonych niebieskich kart w latach 2008 i 2009.

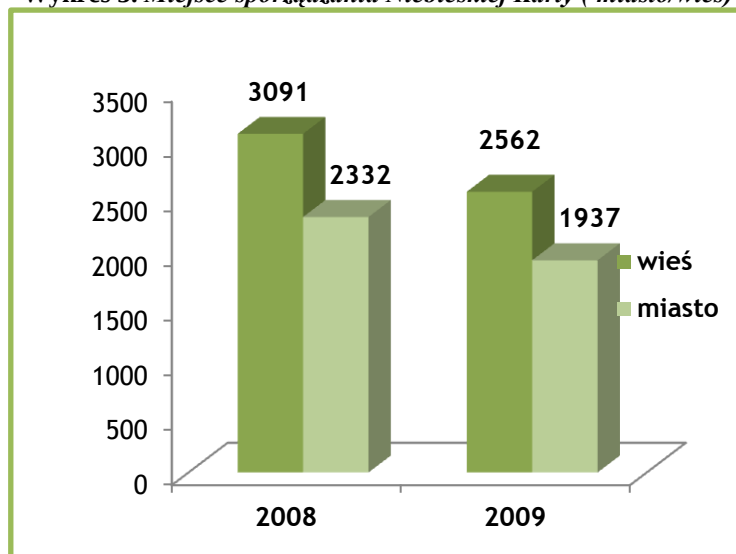

Źródło: KWP Kielce

W 2009 roku na terenie województwa świętokrzyskiego zanotowano łącznie 12 255 interwencji domowych z których 4 499 zakończyło się sporządzeniem *Niebieskiej Karty*.

W roku 2008 interwencji takich było 13 263 (więcej o 1008 w stosunku do 2009r.), z czego założono 5 413 *Niebieskie Karty*.

Wykres 3. Miejsce sporządzania Niebieskiej Karty (miasto/wieś)

Źródło: KWP Kielce

Powyższy wykres prezentuje liczbę sporządzanych *Niebieskich Kart* według miejsca zamieszkania ofiary. Z powyższych danych wynika, iż zarówno w 2008, jak i 2009 roku ilość interwencji dotyczących przemocy w rodzinie jest większa na wsi niż w mieście (odpowiednio 3 091 w 2008 i 2 562 w 2009 roku).

Tabela 3. Ofiary przemocy domowej w województwie świętokrzyskim w 2008 i 2009 roku.

Ofiary Przemocy	2008 rok	%	2009 rok	%
Kobiety	4959	62,07	4252	63,52
Mężczyźni	626	7,83	714	10,65
Małoletni do ukończenia lat 13	1611	20,31	1139	16,99
Małoletni od 13 do 18 lat	793	9,92	598	8,92
Ogółem	7989	100	6703	100

Źródło: KWP Kielce

Z danych KWP Kielce wynika, iż zarówno w 2008 i 2009 roku ofiarą przemocy w rodzinie jest najczęściej (bo w ponad 60%) kobieta . Drugą grupę, którą dotyka przemoc w rodzinie w naszym województwie stanowią małoletni do 13 roku życia - 20,31% w 2008 roku oraz 16,99% w 2009 roku.

Tabela 4. Sprawcy przemocy w rodzinie w 2008 oraz 2009 roku w województwie świętokrzyskim.

Sprawcy Przemocy	2008 rok	%	2009 rok	%
Kobiety	187	3,44	188	4,11
Mężczyźni	5226	96,33	4376	95,81
Nieletni	12	0,22	3	0,06
Ogółem	5425	100	4567	100

Źródło: KWP Kielce

Statystyki policyjne pokazują, iż zdecydowanie najczęściej osobą stosującą przemoc w rodzinie w województwie świętokrzyskim jest mężczyzna (odpowiednio 96,33% w 2008 roku oraz 95,81% w 2009 roku).

Tabela 5. Liczba sprawców przemocy pod wpływem alkoholu.

Sprawcy Przemocy pod wpływem alkoholu	2008 rok	2009 rok
Kobiety	90	82
Mężczyźni	4113	3173
Nieletni	2	0
Ogółem	4205	3255

Źródło: KWP Kielce

Znamienny jest fakt, iż w 77,6% w 2008 roku oraz w 72,3% w 2009 przypadków przemocy domowej sprawcami były osoby pod wpływem alkoholu.

Liczba postępowań wszczętych przez policję w województwie świętokrzyskim z art. 207 kk. dotyczących przemocy domowej, w których była prowadzona procedura *Niebieskiej Karty* w 2008 roku wynosiła 216, natomiast w 2009 roku 202. Należy jednak zdawać sobie sprawę, iż prowadzone postępowania przygotowawcze dotyczące przemocy w rodzinie, mogą odkrywać wierzchołek „góry lodowej” i nie odzwierciedlać prawdziwej skali tego zjawiska.

Świętokrzyska Policja w celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach współpracy z innymi instytucjami ogółem przesłała 4 570 informacji w tym w **2008 r. do** .:

- ośrodków pomocy społecznej - **2 328**,
- gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych - **1 068**,
- placówek ochrony zdrowia - **3**,
- placówek szkolno – wychowawczych - **52**,
- organizacji pozarządowych - **236**,
- innych - **883**.

W 2009 r.

- ośrodków pomocy społecznej - **2 516**,
- gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych - **1 090**,
- placówek ochrony zdrowia - **8**,
- organizacji pozarządowych (wykonujących zadania zlecone z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego) - **187**,
- innych/placówki opiekuńczo – wychowawcze, specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie itp. - **1 564**.

5.6 Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w obszarze wymiaru sprawiedliwości.

Do diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie w obszarze wymiaru sprawiedliwości posłużono się danymi Prokuratury Okręgowej w Kielcach oraz Sądu Okręgowego w Kielcach. Analizie poddane zostały dane dotyczące osób z zarzutami popełnienia przestępstwa z art. 207 § 1 k.k., który brzmi *”znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny – podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat i jest ścigane z urzędu”*.

Prokuratura Okręgowa

Tabela 6. Liczba postępowań przygotowawczych o czyn z art. 207§1kk w latach 2008 i 2009.

L.p	Nazwa jednostki	Liczba postępowań przygotowawczych o czyn z art. 207§ 1kk w latach 2008-2009	Liczba postępowań przygotowawczych o czyn z art. 207 § 1kk w latach 2008-2009 zakończonych:	
			aktem oskarżenia	postępowaniem o umorzeniu
1	Prokuratura Rejonowa w Busku Zdroju	202	90	22
2	Prokuratura Rejonowa w Jędrzejowie	304	118	71
3	Prokuratura Rejonowa Kielce Wschód	382	92	131
4	Prokuratura Rejonowa Kielce - Zachód	594	174	249
5	Prokuratura Rejonowa w Końskich	232	127	60
6	Prokuratura Rejonowa w Opatowie	108	16	7
7	Prokuratura Rejonowa w Ostrowcu Św.	136	79	49
8	Prokuratura Rejonowa w Pińczowie	164	78	19
9	Prokuratura Rejonowa w Sandomierzu	227	54	16
10	Prokuratura Rejonowa w Skarżysku -Kam	230	55	26
11	Prokuratura Rejonowa w Starachowicach	412	208	58
12	Prokuratura Rejonowa w Staszowie	160	67	18
14	Prokuratura Rejonowa we Włoszczowie	130	62	29
	Razem	3281	1220	755

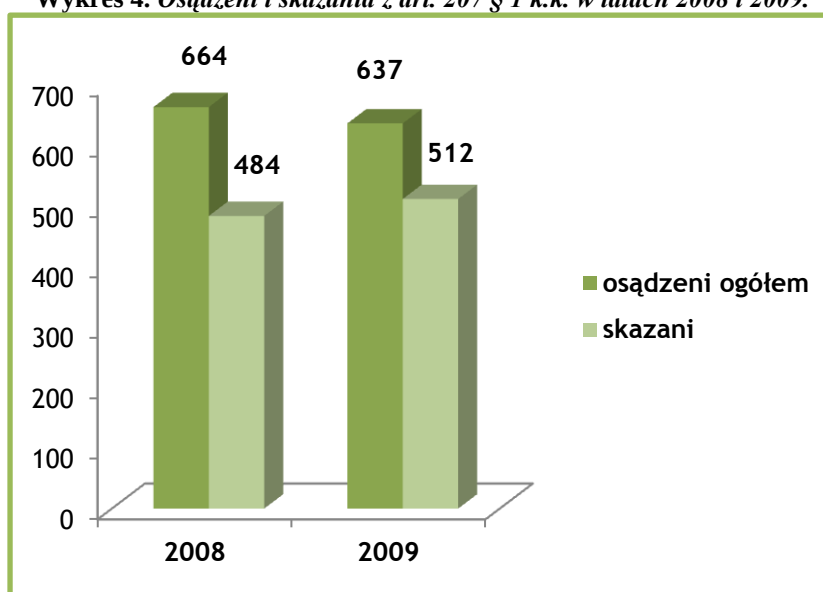
Źródło: Prokuratura Okręgowa w Kielcach

Najwięcej wszczętych postępowań przygotowawczych o czyn z art. 207 § 1 k.k. na przestrzeni 2008 i 2009 roku odnotowano w Prokuraturze Rejonowej Kielce Zachód - 594 oraz w Prokuraturze Rejonowej w Starachowicach. W przypadku obu wymienionych Prokuratur skierowano najwięcej aktów oskarżenia tj. Prokuratura Rejonowa w Starachowicach - 208, Prokuratura Rejonowa Kielce Zachód - 174 .

Sąd Okręgowy

Na podstawie informacji z Sądu Okręgowego w Kielcach uzyskano dane związane z przestępstwem z art. 207 § 1 k.k. dotyczące: osądzonych ogółem, skazanych, ilości orzeczonych kar pozbawienia wolności – w tym z warunkowym zawieszeniem, ilości orzeczonych kar ograniczenia wolności, ilości orzeczonych kar w postaci grzywny samoistnej, danych dotyczących karanych recydywistów, ilości orzeczonych dozorów kuratora sądowego, a także statystyki dotyczącej osób poszkodowanych w wyniku przemocy w rodzinie.

Wykres 4. Osądzeni i skazania z art. 207 § 1 k.k. w latach 2008 i 2009.

Źródło: Sąd Okręgowy Kielce

Powyższy wykres prezentuje dane dotyczące ilości osób osądzonych w związku z przemocą w rodzinie. W roku 2008 były to 664 osoby, natomiast w 2009 nieznacznie mniej bo 637 osób. Z pośród ogółu osądzonych w 2008 roku, skazane zostały 484 osoby, co stanowi 75% osądzonych ogółem. W 2009 roku skazanych zostało 512 osób co stanowi 80,3% ogółu osądzonych.

Tabela 7. Orzeczone kary pozbawienia wolności w tym z warunkowym zawieszeniem kary w latach 2008 i 2009.

	2008 rok	2009 rok
Kary pozbawienia wolności	472	499
w tym z warunkowym zawieszeniem	423	431

Źródło: Sąd Okręgowy Kielce

W tabeli 7 zamieszczone zostały dane dotyczące osób skazanych na kary pozbawienia wolności. Należy zauważyć, iż w 2009 roku w stosunku do 2008 roku wobec większej ilości osób orzeczona została kara pozbawienia wolności (więcej o 27 w stosunku do 2008 roku). Z danych Sądu Okręgowego wynika, iż wiele wyroków skazujących sprawców przemocy w rodzinie na karę pozbawienia wolności jest warunkowo zawieszanych. W 2008 roku spośród kar pozbawienia wolności niemal 90%, a w 2009 roku 86,3 % zostało przez Sąd warunkowo zawieszonych.

Pozostałe kary wymierzone w związku z popełnieniem przestępstwa z art. 207 § 1 k.k. orzeczone w 2008 i 2009 roku:

	2008	2009
➤ Ograniczenie wolności -	9	7
➤ Grzywna samoistna -	3	6

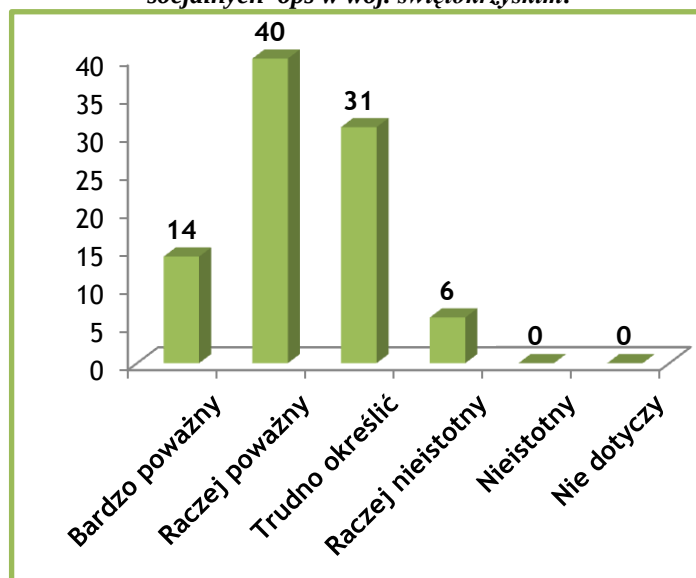
Wśród osób skazanych za przestępstwo z art. 207 § 1 k.k., **141** osób skazanych w 2008 roku, **161** skazanych w 2009 roku to **osoby poprzednio karane**. W grupie przestępców poprzednio ukaranych w 2008 roku było 22 recydywistów, a w 2009 roku 32 recydywistów.

Według danych Sądu Okręgowego w Kielcach w związku z przestępstwami z art. 207 § 1 k.k. w 2009 roku orzeczonych zostało 227 dozorów kuratora sądowego. Brak jest analogicznych danych dotyczących roku 2008.

Statystyki Sądu Okręgowego w Kielcach pokazują podobnie, jak dane Świątokrzyskiej Policji, iż osobami, które najczęściej są ofiarami przemocy w rodzinie są kobiety: w 2008 roku 528 przypadków, w 2009 roku 513 przypadków oraz małoletni: w 2008 roku 87 przypadków, w 2009 roku 78 przypadków.

5.7 Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego w Ośrodkach Pomocy Społecznej w województwie świętokrzyskim.

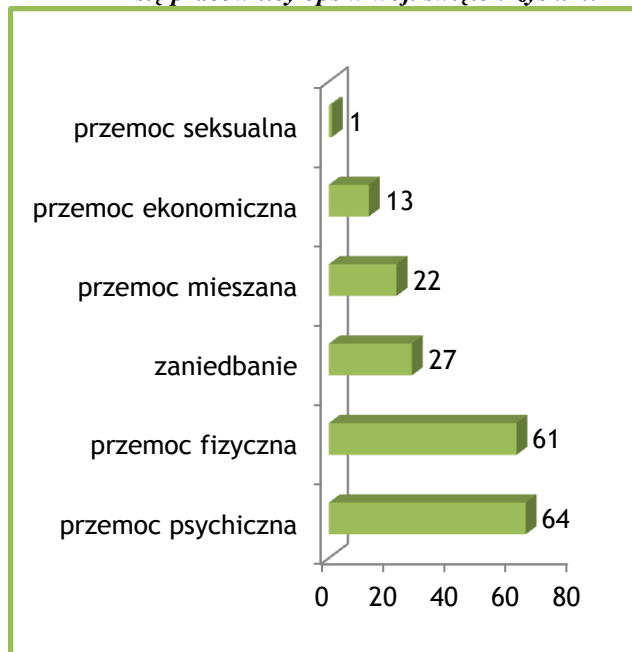
Wykres 5. *Problem przemocy w rodzinie według pracowników socjalnych ops w woj. świętokrzyskim.*

Źródło: *Badania własne*

Ankietowani pracownicy ops z terenu województwa świętokrzyskiego zostali zapytani jak poważny jest problem przemocy w rodzinie, występujący na obszarze działania ośrodka. Według 14 ośrodków przemoc w rodzinie stanowi bardzo poważny problem, 40 ocenia go jako poważny, suma tych dwóch odpowiedzi stanowi niespełna 60%. Należy zauważyć, iż znaczna część ośrodków (31 wskazań, stanowi to 34%), wskazała odpowiedź „trudno powiedzieć”. Zaledwie w 6 przypadkach ośrodki uznały, iż problem przemocy w rodzinie w ich gminach jest raczej nieistotny (stanowi to 6,6% ankietowanych ośrodków).

Wykres 6. *Formy przemocy w rodzinie z jakim spotykają się pracownicy ops w woj. świętokrzyskim.*

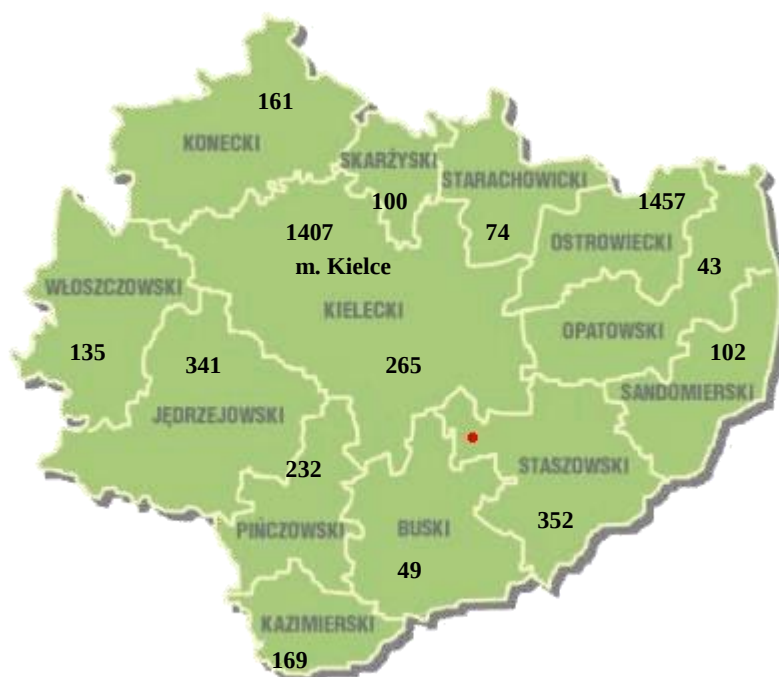

Źródło: *Badania własne*

W kwestionariuszu ankiety skierowanym do ośrodków pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim, zapytaliśmy o formy przemocy w rodzinie z jakimi najczęściej spotykają się pracownicy socjalni. Według ankietowanych, występują dwie dominujące formy przemocy: przemoc psychiczna (64 wskazania) oraz przemoc fizyczna (61 wskazań). Pozostałe formy otrzymały zdecydowanie mniej wskazań tj. zaniedbanie 27, przemoc mieszana 22, przemoc ekonomiczna 13, przemoc seksualna 1.

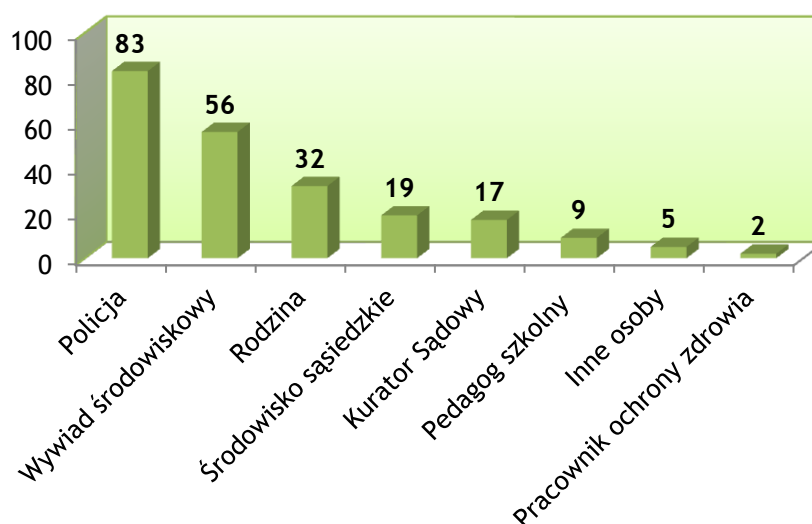
Ośrodki pomocy społecznej zostały poproszone o podanie liczby osób dotkniętych przemocą w rodzinie (zdiagnozowane przypadki na obszarze działania ops). W 2009 roku według informacji pozyskanych z 92 ośrodków pomocy społecznej działających w regionie, zdiagnozowano 4 887 przypadków, natomiast w I półroczu 2010 roku wskazano 2 281osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Mapa 2. Zdiagnozowane przypadki przemocy w rodzinie w 2009 roku w powiatach woj. świętokrzyskiego.

Powyższa mapa prezentuje przestrzenne rozmieszczenie zdiagnozowanych przypadków przemocy w rodzinie odnotowanych przez pracowników ops w roku 2009. Dane liczbowe zaprezentowane na mapie są sumą danych z gmin, które wzięły udział w badaniu w każdym z powiatów województwa świętokrzyskiego. Najwięcej przypadków przemocy w rodzinie odnotowujemy w gminach powiatu ostrowieckiego oraz mieście Kielce.

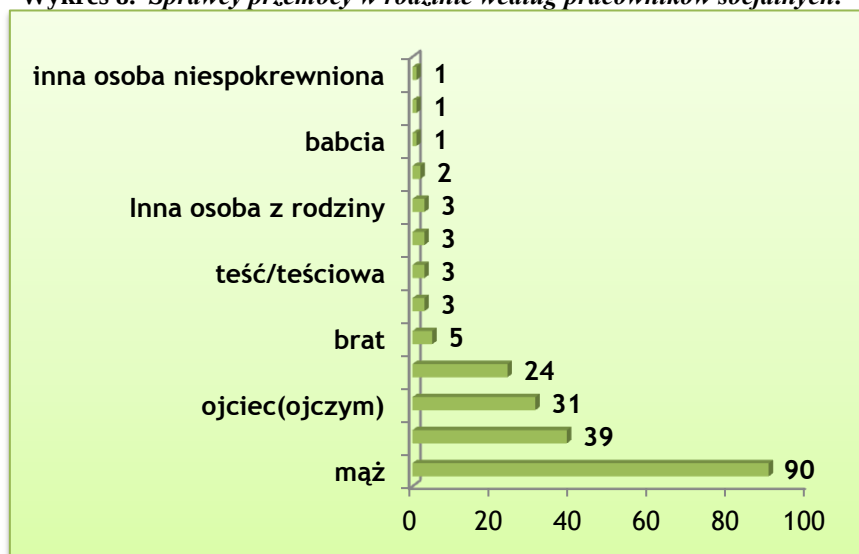
Wykres 7. Źródła informacji o przemocy w rodzinie wg pracowników socjalnych.

Źródło: *Badania własne*

Ośrodki pomocy społecznej zostały poproszone o wskazanie z jakich źródeł dochodzą „sygnały” o przemocy w rodzinie. Wyniki odpowiedzi na to pytanie pokazują, iż najczęściej informacje te pracownicy socjalni uzyskują od Policji (83 wskazania), na drugim miejscu wskazywany jest wywiad środowiskowy przeprowadzony przez pracowników socjalnych (56 wskazań). Z kafeterii odpowiedzi na to pytanie, w dalszej kolejności jako źródło informacji o przemocy w rodzinie wskazywana jest rodzina (32 wskazania), środowisko sąsiedzkie (19 wskazań), kurator sądowy (17 wskazań) oraz pedagog szkolny (9 wskazań), inne osoby (5 wskazań), pracownik ochrony zdrowia (2 wskazania).

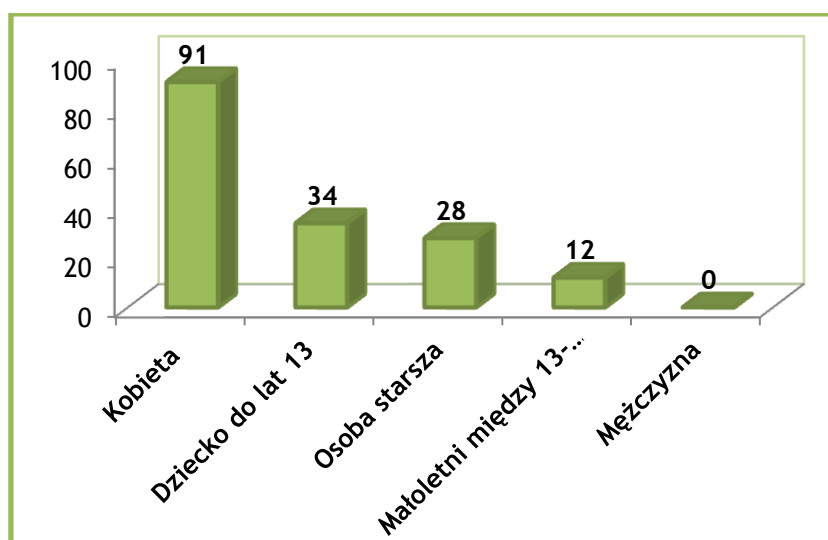
Wykres 8. Sprawcy przemocy w rodzinie według pracowników socjalnych.

Źródło: Badania własne

Pracownicy socjalni na podstawie swojej praktyki zawodowej, jako najczęstszych sprawców przemocy w rodzinie, wskazują mężczyzn. Najczęściej wskazywane odpowiedzi na pytanie o sprawcę przemocy w rodzinie to: mąż (90 wskazań), partner (39 wskazań), ojciec/ojczym (31 wskazań), syn/pasierb (24 wskazania).

Wykres 9. Ofiary przemocy w rodzinie według pracowników socjalnych.

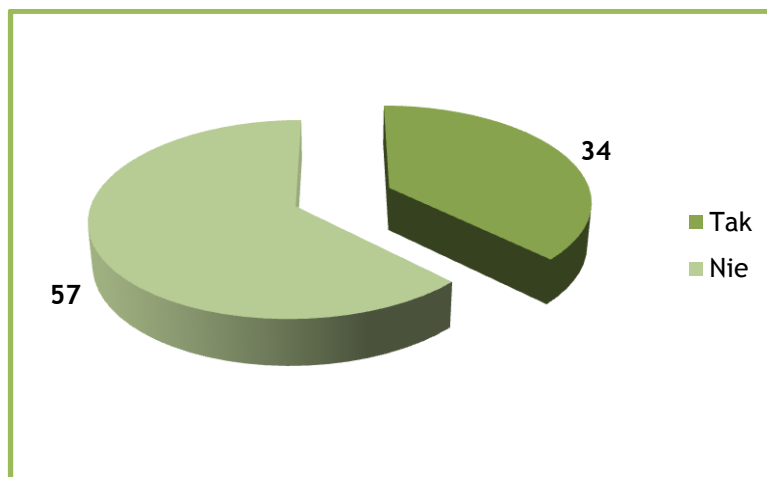

Źródło: Badania własne

Według ankietowanych pracowników socjalnych ofiarami przemocy w rodzinie są zdecydowanie najczęściej kobiety (91 wskazań). Około jedna trzecia respondentów wskazała

na dzieci do lat 13 jako grupę najczęściej ulegającą przemocy w rodzinie (34 wskazania), kolejna grupa najczęściej wskazywana przez respondentów to osoby starsze (28 wskazań). Na osoby w wieku 13-18 lat jako ofiary przemocy wskazało 12 ankietowanych, natomiast nikt w odpowiedzi na to pytanie nie wskazał mężczyzny.

Wykres 10. Stosowanie niebieskiej karta w pomocy społecznej

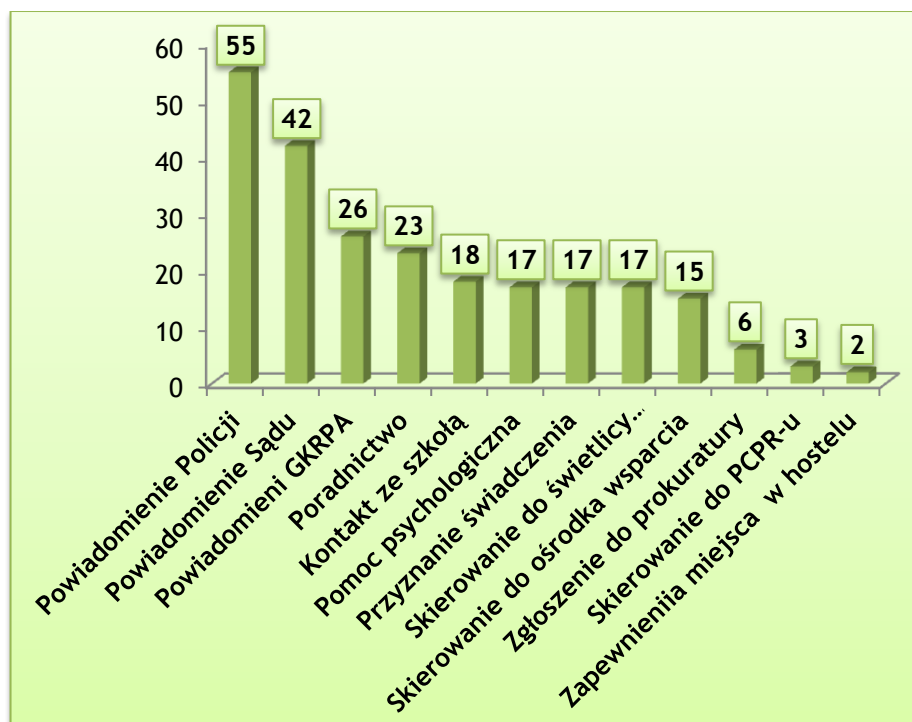

Źródło: Badania własne

Kolejną istotną kwestią poruszoną w ankiecie jest stosowanie „Niebieskiej Karty”. Pod tą nazwą kryją się procedury, których celem jest skuteczne działanie mające doprowadzić do zmiany w funkcjonowaniu rodziny, a w pierwszej kolejności zapewnienie bezpieczeństwa ofiarom przemocy – zgodnie z kompetencjami pomocy społecznej. Istotnym zadaniem procedury „Niebieskiej Karty” jest tworzenie warunków do podejmowania współpracy między służbami tj: wymiany informacji i przede wszystkim podejmowanie wspólnych działań.

Na pytanie czy we wszystkich rozpoznanych przypadkach przemocy rodzina ma zakładaną „Niebieska Kartę” 34 (37,3%) ankietowanych twierdzi, że w każdym rozpoznanym przypadku „Niebieska Karta” jest zakładana, natomiast aż 57 (62,6%) respondentów wskazywało odpowiedź „nie”.

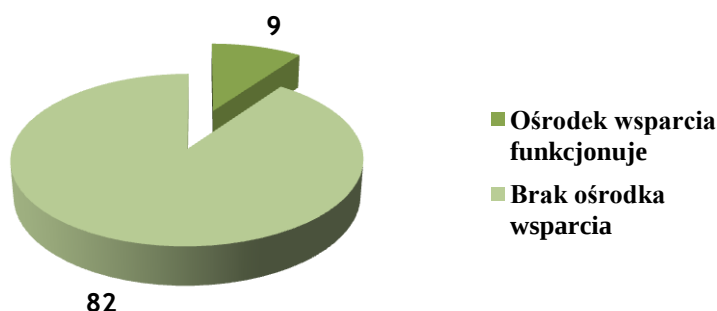
Wykres 11. Działania podejmowane przez OPS w razie stwierdzenia przemocy w rodzinie.

Źródło: Badania własne

Respondenci zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie jakie działania zostają podjęte przez pracowników ops w przypadku stwierdzenia przemocy w rodzinie. Pytanie w kwestionariuszu ankiety miało formę pytania otwartego. Na powyższym wykresie zaprezentowany został katalog działań podejmowanych przez pracowników pomocy społecznej w gminach, w przypadku stwierdzenia przemocy w rodzinie. Z odpowiedzi respondentów wynika, iż najczęstszym działaniem jest zawiadomienie policji (55 wskazań), zawiadomienie sądu (42 wskazania), powiadomienie gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych (26 wskazań).

Wykres 12. Funkcjonowanie ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy na terenie gminy.

Źródło: Badania własne

W związku z tym, iż ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w art. 6 nakłada na gminy obowiązek zapewnienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodków wsparcia, ankietowani zostali zapytani czy na terenie działania ops funkcjonuje ośrodek wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Z informacji zebranych w badaniu, funkcjonowanie takiego ośrodka potwierdza 9 ops (9,89%), natomiast 82 (90,1%) gmin nie posiada takiego ośrodka. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż w sprawozdaniach „Przemoc” za 2010 rok ops-y nie wykazują żadnego ośrodka wsparcia co jest nie spójne z danymi zebranymi w ankietach.

Wykres 13. Instytucje w których osoba dotknięta przemocą może szukać pomocy.

Źródło: Badania własne

Ankietowani zostali poproszeni o wskazanie instytucji na obszarze działania ops, do których osoby dotknięte przemocą w rodzinie mogą zwracać się o pomoc. Pytanie w kwestionariuszu ankiety miało charakter otwarty, na podstawie odpowiedzi na to pytanie powstał katalog instytucji, który prezentuje powyższy wykres. Najwięcej wskazań, bo 49, otrzymała policja, w dalszej kolejności wymieniane były: niepubliczny punkt interwencyjno – konsultacyjny (31 wskazań), gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych (27 wskazań), sąd (17 wskazań), punkt interwencji kryzysowej (16 wskazań).

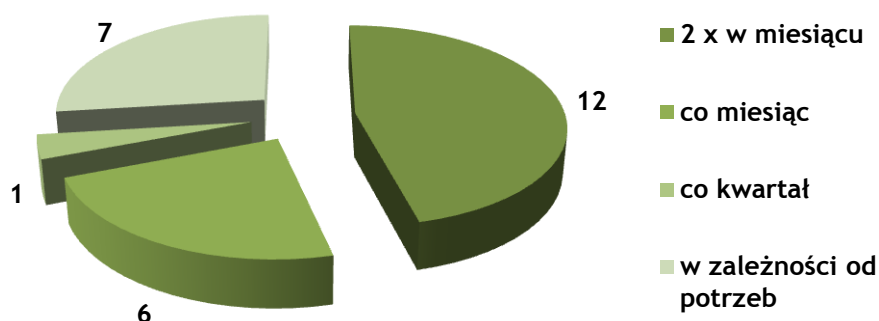
Wykres 14. *Czy w gminach województwa świętokrzyskiego funkcjonują zespoły interdyscyplinarne?*

Źródło: Badania własne

Niezwykle istotnym czynnikiem w działaniach na rzecz rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie jest współdziałanie służb i osób zajmujących się przeciwdziałaniem temu zjawisku. Współpraca służb w środowisku lokalnym powinna odbywać się w ramach działań zespołów interdyscyplinarnych. Ośrodki pomocy społecznej w ankiecie przekazały informacje dotyczące funkcjonowania w ich gminach zespołów interdyscyplinarnych. 28 (23%) z pośród badanych gmin deklaruje, iż funkcjonuje taki zespół, zaś brak zespołu interdyscyplinarnego odnotowujemy w 63 (69,2%) gminach.

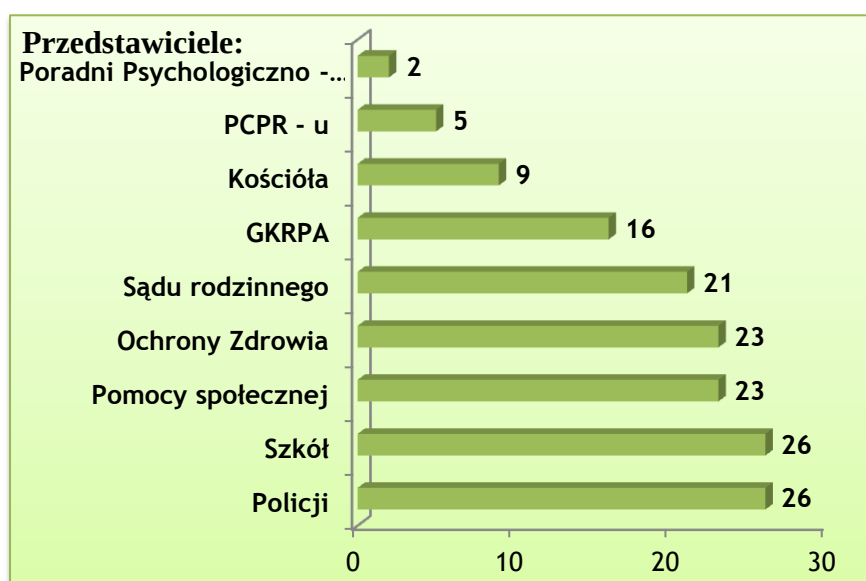
Wykres 15. Częstotliwość posiedzeń zespołów interdyscyplinarnych.

Źródło: Badania własne

Na podstawie odpowiedzi respondentów, można zauważyć, iż funkcjonujące zespoły interdyscyplinarne najczęściej zbierają się raz na kwartał (12 wskazań), 7 gmin deklaruje, że zespół dyscyplinarny zbiera się w zależności od potrzeb, raz w miesiącu zespół interdyscyplinarny zbiera się w 6 badanych gminach, natomiast jedna gmina deklaruje, iż spotkania zespołu odbywają się dwa razy w miesiącu. Dwie gminy deklarujące funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych nie udzieliły odpowiedzi na pytanie dotyczące częstotliwości posiedzeń.

Wykres 16. Składy zespołów interdyscyplinarnych.

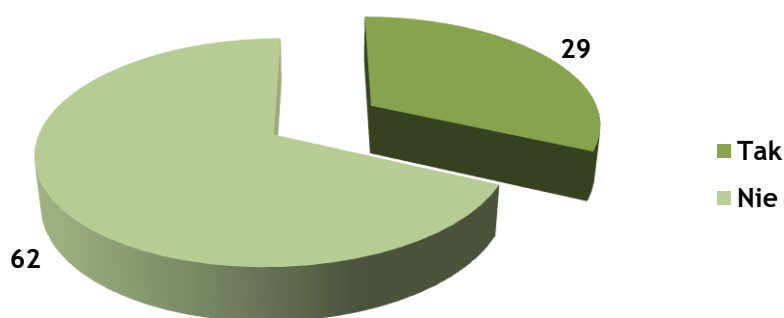

Źródło: Badania własne

Powyższy wykres prezentuje przedstawicieli instytucji wchodzących w skład zespołów interdyscyplinarnych w województwie świętokrzyskim. Najczęściej wskazywanymi są przedstawiciele policji oraz szkół (po 26 wskazań). Pracowników socjalnych oraz pracowników ochrony zdrowia wskazało 23 ankietowanych. 21 respondentów wskazało przedstawicieli sądu rodzinnego, 13 ankietowanych wskazało na przedstawicieli gminnych komisji ds. rozwiązywania problemów alkoholowych.

Dane dotyczące funkcjonowania zespołów interdyscyplinarnych w konkretnych gminach województwa świętokrzyskiego według stanu na miesiąc kwiecień 2011 znajdują się w załączniku 2 do niniejszego Programu.

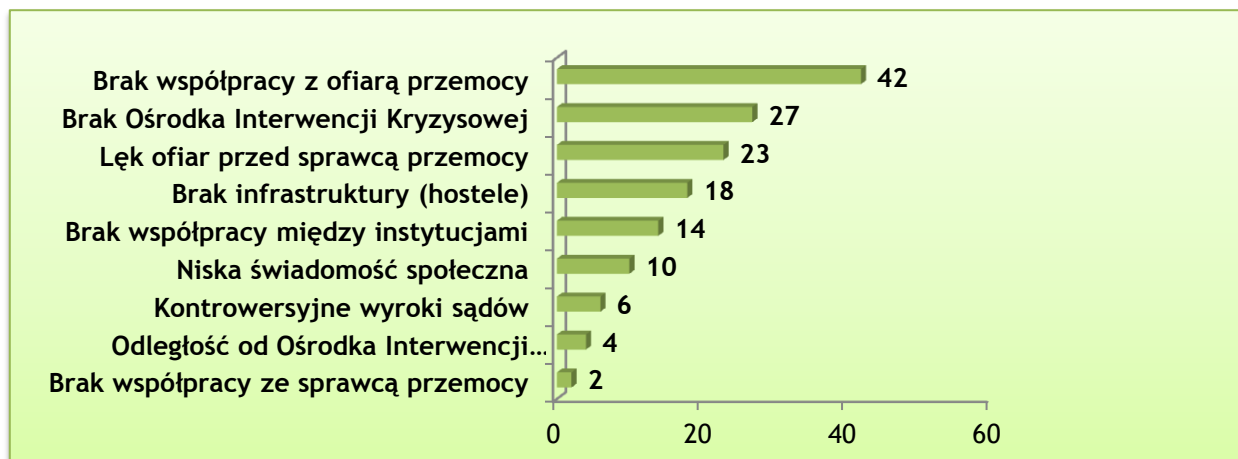
Wykres 17. *Czy gminy województwa świętokrzyskiego posiadają program przeciwdziałania przemocy w rodzinie ?*

Źródło: *Badania własne*

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada na gminy, jako zadanie własne, obowiązek tworzenia i realizację programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ośrodki pomocy społecznej zostały zapytane: czy posiadają program przeciwdziałania przemocy w rodzinie, 29 (31,8%) ośrodków potwierdziło, iż w ich gminach funkcjonuje taki program, natomiast aż 58 (68,1%) ośrodków nie posiada takiego programu.

Wykres 18. Skala trudności w pomaganiu ofiarom przemocy według pracowników socjalnych.

Źródło: Badania własne

Respondenci zostali zapytani co w ich opinii najczęściej utrudnia działania mające na celu pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Zdaniem ankietowanych jest to szereg czynników. Zaprezentowane zostały na powyższym wykresie. Najczęściej wskazywaną trudnością jest brak współpracy ze strony ofiar przemocy z osobami i instytucjami mogącymi takiej pomocy udzielić (42 wskazania). 27 ankietowanych wskazało na brak ośrodka interwencji kryzysowej, 23 osoby dostrzegają przyczynę trudności w lęku ofiary przed sprawcą przemocy.

Wykres 19. Poradnictwo i działania interwencyjne w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Źródło: Badania własne

Do zadań własnych samorządów gminnych należy prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ośrodki pomocy społecznej zostały zapytane: czy na terenie ich gmin prowadzone jest poradnictwo oraz działania interwencyjne dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie? Większość z ośrodków

uczestniczących w badaniu potwierdziło, iż prowadzą poradnictwo i działania interwencyjne (52 wskazania, co stanowi 57,1%). Jednakże aż 39 (42,8%) ośrodków deklaruje, iż takich działań nie prowadzi.

Wykres 20. Najczęściej podejmowane działania przez ops w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Źródło: Badania własne

Respondenci zostali poproszeni o wskazanie działań realizowanych w ostatnim roku przez ops w zakresie zapobiegania przemocy w rodzinie. Na podstawie odpowiedzi powstał katalog podejmowanych działań, który prezentuje powyższy wykres. Najczęstsze działania podejmowane w omawianym zakresie to programy autorskie (19 wskazań), profilaktyka (18 wskazań) oraz szkolenia i edukacja (12 wskazań).

Tabela 8. Ocena współpracy ops z innymi służbami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Instytucja	Bardzo dobra	Dobra	Dostateczna	Mierna	Brak współpracy
Pedagodzy szkolni	25	35	12	7	7
Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie	15	41	18	7	8
Kuratorzy sądowi	18	48	18	5	3
Pracownicy ochrony zdrowia	13	40	21	11	5
Policja	37	36	10	6	0
Sąd	11	45	15	8	0

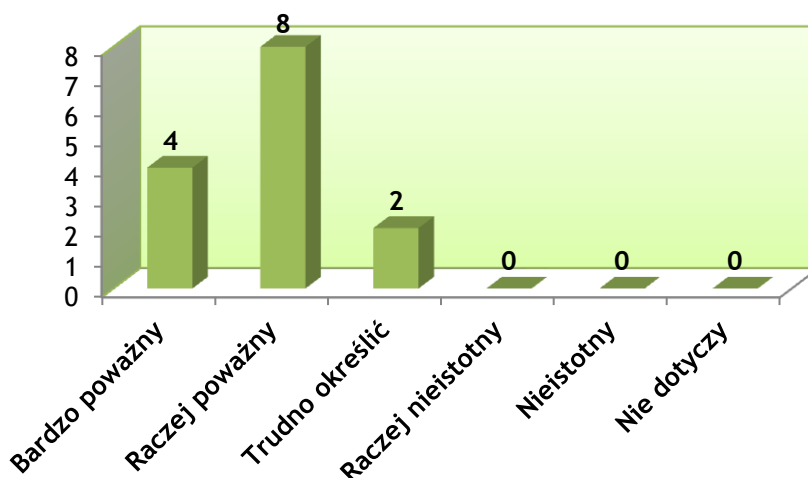
Źródło: Badania własne

W ostatnim pytaniu kwestionariusza ankietowani zostali poproszeni o ocenę współpracy z innymi służbami w kontekście przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Rozkład ocen prezentuje tabela powyżej. Najwyżej oceniona została współpraca z policją (73 wskazania, suma ocen bardzo dobrych i dobrych), następnie współpraca z kuratorami sądowymi (66 wskazań, suma ocen bardzo dobrych i dobrych) i pedagogami szkolnymi (60 wskazań, suma ocen bardzo dobrych i dobrych).

5.8 Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego w Powiatowych Centrach Pomocy Rodzinie w województwie świętokrzyskim.

Badaniem ankietowym objęci zostali dyrektorzy Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie z naszego regionu. Pytania ankietowe skierowane do pcpr-ów w znacznej części pokrywały się z pytaniami z ankiety skierowanej do ops-ów, jednakże uwzględniały one specyfikę zadań samorządów powiatowych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W badaniu ankietowym wzięły udział wszystkie powiatowe centra pomocy rodzinie z województwa świętokrzyskiego.

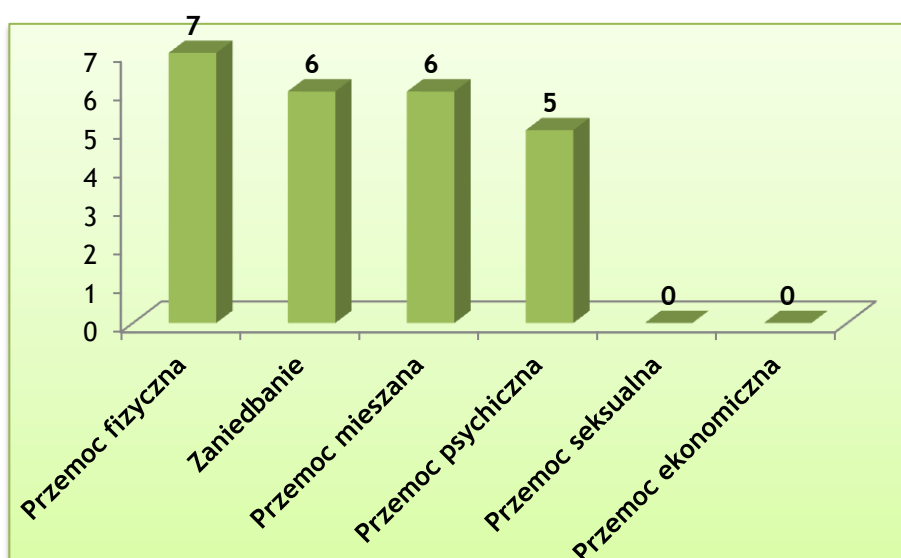
Wykres 21. Problem przemocy w rodzinie według pracowników socjalnych pcpr w woj. świętokrzyskim.

Źródło: Badania własne

Ankietowani wskazali, iż badany problem w ich środowiskach lokalnych jest zjawiskiem raczej poważnym (8 wskazań) oraz bardzo poważnym (4 wskazania). Odpowiedź „trudno określić” w badaniu otrzymała dwa wskazania. Powyższe wyniki pokazują, iż służby pomocy społecznej działające na poziomie samorządu powiatowego podobnie, jak pracownicy ośrodków pomocy społecznej traktują problem przemocy w rodzinie jako zjawisko, które stanowi poważne zagrożenie.

Wykres 22. Najczęściej wskazywane formy przemocy w rodzinie z jakimi spotykają się pracownicy pcpr w woj. świętokrzyskim.

Źródło: Badania własne

Powyższy wykres prezentuje rozkład wskazań respondentów na poszczególne formy przemocy z jakimi spotykają się ofiary przemocy. Cztery najczęściej wskazywane to: przemoc fizyczna (7 wskazań), zaniedbanie (6 wskazań), przemoc mieszana (6 wskazań) oraz przemoc psychiczna (5 wskazań). Nikt z ankietowanych nie wskazał na takie formy przemocy w rodzinie jak: przemoc seksualna czy przemoc ekonomiczna.

Powiatowe centra pomocy rodzinie zostały poproszone o podanie liczby osób dotkniętych przemocą w rodzinie (zdiagnozowane przypadki na obszarze działania pcpr). W 2009 roku zdiagnozowano 1 113 przypadków przemocy w rodzinie, natomiast w I półroczu 2010 roku liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie wyniosła 554 osoby.

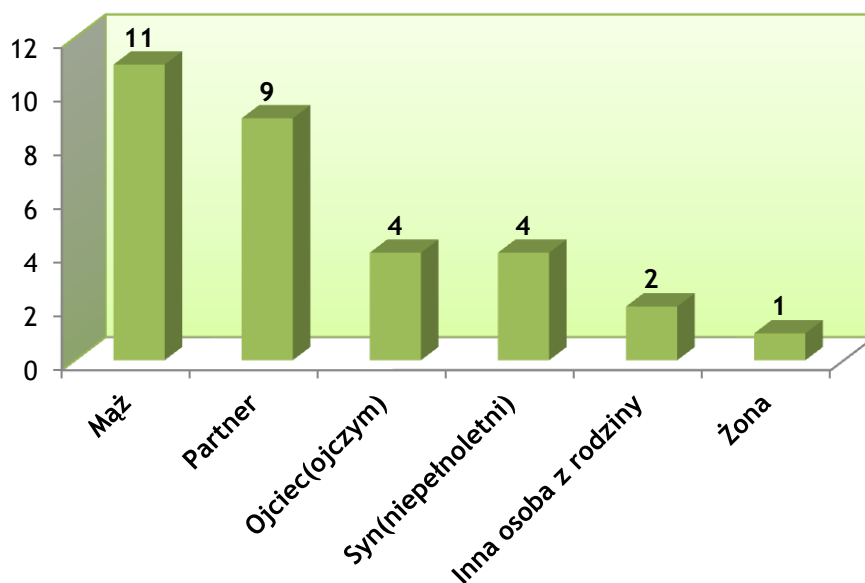
Wykres 23. Najczęściej wskazywane źródła informacji o przemocy w rodzinie wg. pcpr.

Źródło: *Badania własne*

Powiatowe centra pomocy rodzinie zostały poproszone o wskazanie: z jakich źródeł dochodzą do nich „sygnały” o przemocy w rodzinie. Wyniki odpowiedzi na to pytanie pokazują, iż najczęściej informacje te pracownicy socjalni uzyskują od rodziny, w której występuje przemoc (7 wskazań), od policji (6 wskazań), ze środowiska sąsiedzkiego (5 wskazań). Wywiad pracownika socjalnego jako źródło informacji o przemocy w rodzinie wskazało 3 respondentów, również po 3 wskazania otrzymał kurator sądowy oraz inne osoby. Jedno wskazanie otrzymał pedagog szkolny.

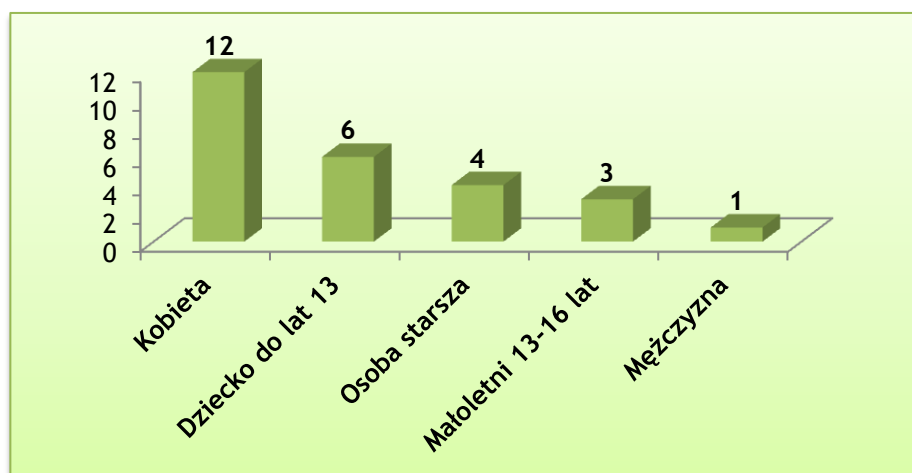
Wykres 24. Sprawcy przemocy w rodzinie według wskazań pcpr.

Źródło: Badania własne

Podobnie jak przedstawiciele ops, respondenci z pcpr-ów wskazali, iż najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie jest mąż (11 wskazań), partner (9 wskazań), ojciec/ojczym (4 wskazania), również 4 respondentów wskazało na niepełnoletniego syna. Ankietowani wskazali również na inne osoby z rodziny (2 wskazania) oraz żonę (1 wskazanie).

Wykres 25. Ofiary przemocy w rodzinie według wskazań pcpr.

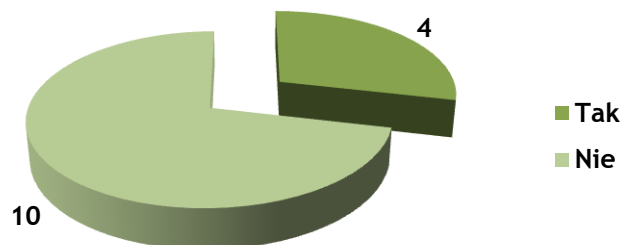

Źródło: Badania własne

Według ankietowanych ofiarami przemocy w rodzinie są zdecydowanie najczęściej kobiety (12 wskazań), kolejna grupa najczęściej wskazywana przez respondentów to dzieci do 13 roku życia (6 wskazań). Na osoby starsze wskazało 4 ankietowanych, na małoletnich

w wieku 13-16 lat wskazało 3 ankietowanych. Jedna osoba wskazała na mężczyznę jako ofiarę przemocy w rodzinie.

Wykres 26. Stosowanie procedury „Niebieskiej Karty” w opinii pcpr.

Źródło: Badania własne

Na pytanie: czy we wszystkich rozpoznanych przypadkach przemocy rodzina ma zakładaną „Niebieska Kartę” zaledwie 4 ankietowanych twierdzi, że w każdym rozpoznanym przypadku „Niebieska Karta” jest zakładana, natomiast aż 10 respondentów wskazywało odpowiedź „nie”.

Wykres 27. Działania podejmowane przez PCPR w przypadku stwierdzenia przemocy w rodzinie.

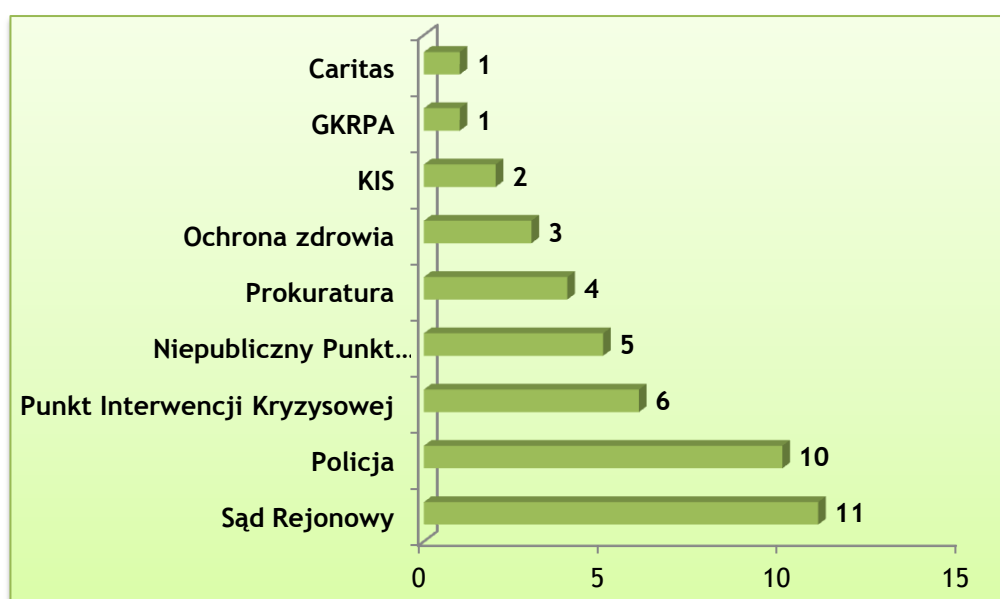

Źródło: Badania własne

Respondenci zostali poproszeni o wymienienie: jakie działania podejmują w przypadku stwierdzenia przemocy w rodzinie. Na podstawie odpowiedzi stworzona została

kafeteria działań, którą prezentuje wykres 27. Najczęstszym działaniem jest kontakt z ośrodkiem pomocy społecznej, rozmowa psychologa z osobą dotkniętą przemocą, interwencja środowiskowa. Kolejne działania, które pojawiają się w odpowiedziach respondentów to powiadomienie policji, sądu czy też zwołanie zespołu interdyscyplinarnego. Ankietowani wymieniają również skierowanie na obdukcję lekarską, kontakt ze szkołą, powiadomienie prokuratury, założenie „Niebieskiej Karty”, zapewnienie miejsca w hostelu.

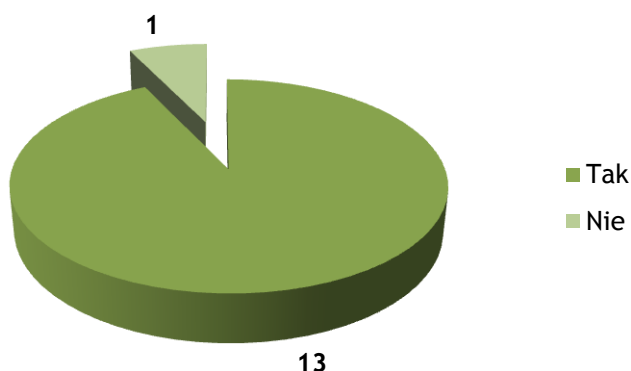
Wykres 28. Wskazania instytucji w których osoba dotknięta przemocą może szukać pomocy.

Źródło: Badania własne

Przedstawiciele pcpr-ów zostali poproszeni o wymienienie do jakich instytucji mogą zwracać się o pomoc osoby dotknięte przemocą w rodzinie. Na podstawie odpowiedzi ankietowanych powstał katalog takich instytucji, który prezentuje powyższy wykres. Najczęściej wymieniano: sąd rejonowy, policję, punkt interwencji kryzysowej oraz prokuraturę, ponadto ochronę zdrowia, klub integracji społecznej, gminną komisję rozwiązywania problemów alkoholowych oraz Caritas.

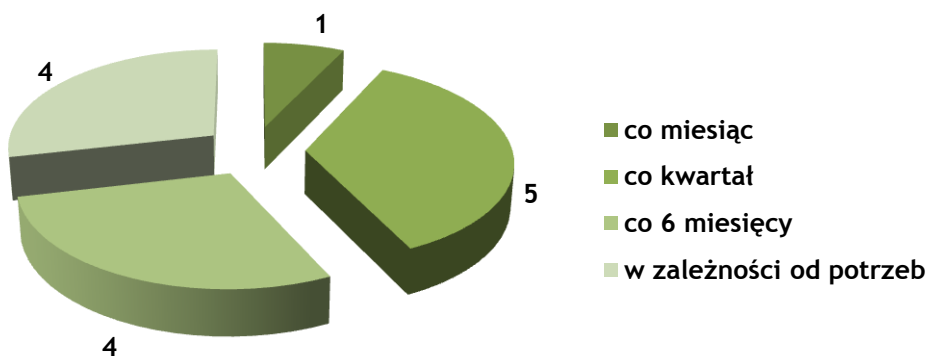
Wykres 29. Zespoły interdyscyplinarne powołane w powiatach woj. świętokrzyskiego.

Źródło: Badania własne

Większość ankietowanych deklaruje, iż na terenie ich powiatu funkcjonuje zespół interdyscyplinarny. Tylko jeden pcrp deklaruje, iż nie posiada zespołu interdyscyplinarnego - jest to pcrp w Kazimierzy Wielkiej.

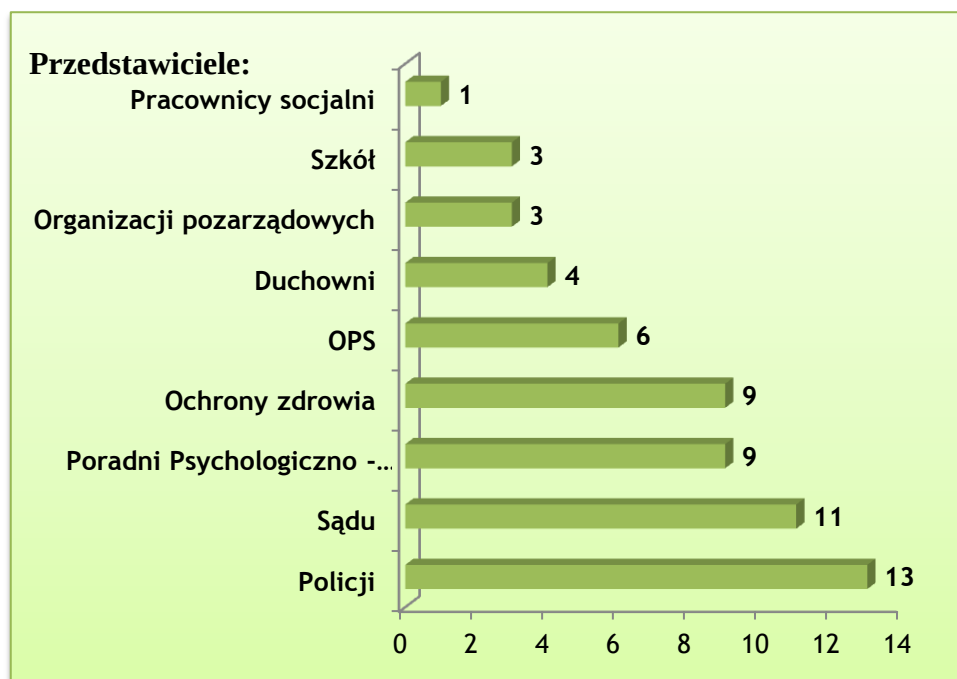
Wykres 30. Częstotliwość posiedzeń zespołów interdyscyplinarnych.

Źródło: Badania własne

Na podstawie odpowiedzi respondentów, można zauważyć, iż funkcjonujące zespoły interdyscyplinarne najczęściej zbierają się co pół roku lub w zależności od potrzeb (po 4 wskazań), 3 powiaty deklarują, że zespół interdyscyplinarny zbiera się raz na kwartał i tylko w przypadku jednego powiatu zespół interdyscyplinarny spotyka się raz w miesiącu.

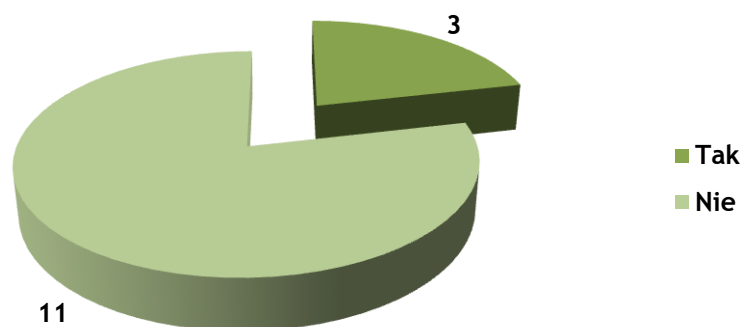
Wykres 31. Skład zespołów interdyscyplinarnych wg. pcpr.

Źródło: Badania własne

Powyższy wykres prezentuje strukturę zespołów interdyscyplinarnych. Z odpowiedzi ankietowanych wynika, iż najczęściej w skład takiego zespołu wchodzi przedstawiciele policji (12 wskazań), sądu (11 wskazań) oraz przedstawiciele poradni psychologiczno – pedagogicznej. Pozostali członkowie zespołów to: pracownicy socjalni, przedstawiciele ochrony zdrowia, przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz duchowni.

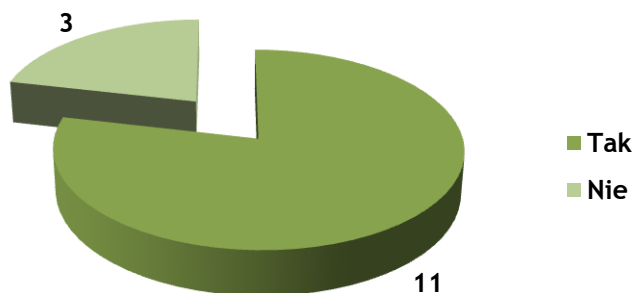
Wykres 32. Funkcjonowanie programu profilaktycznego dot. zapobiegania przemocy w rodzinie.

Źródło: Badania własne

Respondenci zostali zapytani: czy w powiatach funkcjonują programy profilaktyczne dotyczące zapobiegania przemocy w rodzinie? Zaledwie trzy pcpr deklarują, iż posiadają taki program, natomiast w pozostałych powiatach taki program nie funkcjonuje.

Wykres 33. Program korekcyjno – edukacyjny dla sprawców przemocy.

Źródło: Badania własne

Ankietowani zostali zapytani: czy w powiecie funkcjonuje program korekcyjno – edukacyjny dla sprawców przemocy? Zaledwie w trzech przypadkach badani deklarują funkcjonowanie takiego programu.

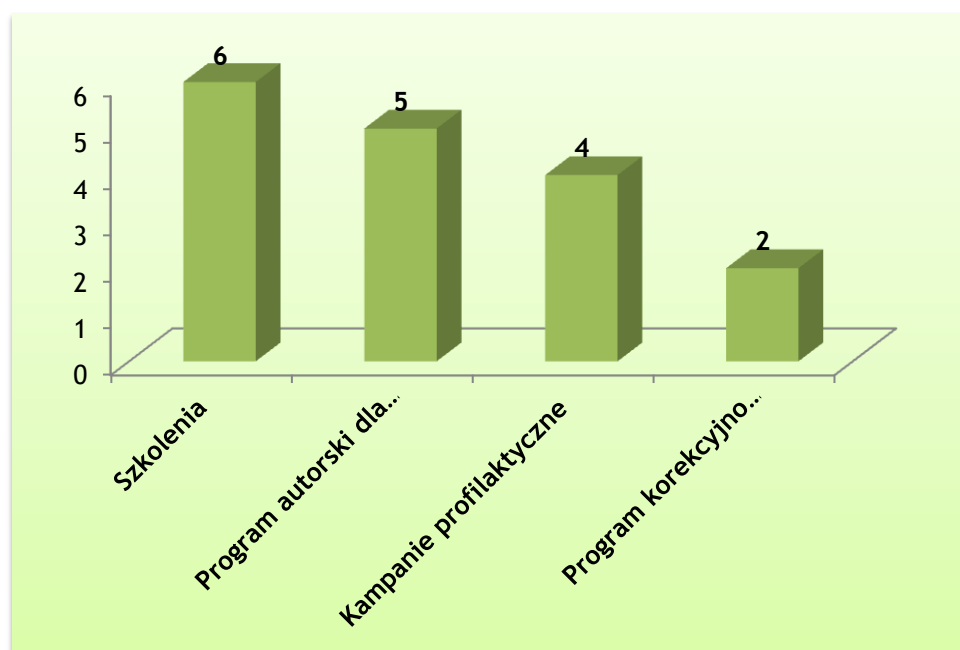
Wykres 34. Trudności w pomaganiu ofiarom przemocy według wskazań pcpr.

Źródło: Badania własne

Ankietowani zostali poproszeni o wskazanie, co w ich opinii może utrudniać działania, których celem jest pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Powyższy wykres prezentuje odpowiedzi na to pytanie. Najczęściej respondenci wskazują na brak współpracy z osobami będącymi ofiarami przemocy w rodzinie, lecz równie często wymieniają takie problemy jak: brak infrastruktury, braki kadrowe, brak samochodu, a także brak koordynacji działań różnych instytucji.

Wykres 35. Najczęściej podejmowane działania przez pcpr w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w roku 2010.

Źródło: Badania własne

Powiatowe centra pomocy rodzinie zostały poproszone o wymienienie działań realizowanych w ostatnim roku na rzecz zapobiegania przemocy w rodzinie. Powyższy wykres prezentuje najczęściej wymieniane działania, są to: program autorski, poradnictwo dla ofiar, kampanie profilaktyczne, szkolenia, posiedzenia zespołów interdyscyplinarnych.

Tabela 9. Ocena współpracy pcpr z innymi służbami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Instytucja	Bardzo dobra	Dobra	Dostateczna	Mierna	Brak współpracy
Pedagodzy szkolni	4	7	2	0	0
Ośrodki Pomocy Społecznej	2	9	2	0	0
Kuratorzy sądowi	4	9	0	0	0
Pracownicy służby zdrowia	4	5	4	0	0
Policja	1	2	4	3	3
Sąd	3	4	4	2	0

Źródło: Badania własne

Na koniec respondenci z pcpr-ów zostali poproszeni o ocenę współpracy z instytucjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Najwięcej ocen bardzo dobrych i dobrych otrzymali kuratorzy sądowi, następnie pedagodzy szkolni oraz ośrodki pomocy społecznej i Sądy. Najmniej pozytywnych ocen otrzymała Policja.

5.9. Podsumowanie części diagnostycznej.

Podsumowując część diagnostyczną należy wyraźnie podkreślić, iż uchwycenie zjawiska przemocy w rodzinie jest procesem bardzo trudnym. Dostępne dane mogą nie odzwierciedlać całości problemu. Niemniej jednak analiza porównawcza określonych wskaźników, jak również zasobów instytucjonalnych, pozwala na wnioskowanie na temat dynamiki problemu, a także pozwala śledzić rozwój infrastruktury. Diagnoza zjawiska w niniejszym programie oparta jest na badaniach ogólnopolskich, danych statystycznych dot. problemu przemocy w rodzinie, danych uzyskanych z Policji, Sądu, Prokuratury, sprawozdań „Przemoc” z zasobów Statystycznej Aplikacji Centralnej oraz badania własnego przeprowadzonego wśród pracowników ops i pcpr województwa świętokrzyskiego. Z kompilacji danych uzyskanych z wielu źródeł płyną następujące wnioski:

- Według ogólnopolskiego badania dotyczącego przemocy wobec osób starszych i niepełnosprawnych zrealizowanych przez Instytut Psychologii PAN w 2009r. – w województwie świętokrzyskim **odnotowano najwięcej deklaracji występowania przemocy wobec osób starszych i niepełnosprawnych, usprawiedliwień stosowania przemocy i większą obojętność na przemoc niż w innych regionach kraju.**
- Maleje liczba policyjnych interwencji domowych oraz interwencji zakończonych wypełnieniem „Niebieskiej Karty”.
- Więcej przypadków przemocy odnotowywanych jest na wsi niż w mieście (może być to związane z faktem, iż 55 % mieszkańców woj. świętokrzyskiego zamieszkuje na wsi).
- W ponad 60% odnotowanych przypadków przemocy ofiarami są kobiety, a w około 20% małoletni do 13 roku życia.
- W zdecydowanej większości odnotowanych przypadków przemocy w rodzinie sprawcami są mężczyźni.
- Problem przemocy w rodzinie w województwie świętokrzyskim jest ściśle powiązany z problemem nadużywania alkoholu. **Okolo 75% sprawców przemocy domowej dopuściło się jej pod wpływem alkoholu.**
- W latach 2008 i 2009, mimo odnotowywania przez Policję mniejszej ilości przypadków przemocy, można zaobserwować **wzrost liczby wyroków skazujących orzeczonych przez sądy.**

- Według pracowników socjalnych problem przemocy w rodzinie jest raczej poważny, a formy przemocy z jakimi pracownicy socjalni najczęściej się spotykają to: przemoc fizyczna oraz przemoc psychiczna.
- Według pracowników socjalnych ofiarą przemocy najczęściej jest kobieta oraz małoletni do lat 13, dane te pokrywają się z informacjami uzyskanymi z Policji.
- Z danych ankietowych wynika, że pracownicy socjalni województwa świętokrzyskiego nie wykorzystują w pełni możliwości jakie daje stosowanie procedury „Niebieska Karta”.
- Według pracowników socjalnych przeszkodą w efektywnej pracy na rzecz ofiar przemocy są: **brak współpracy ze strony ofiary przemocy ze służbami społecznymi oraz niedostateczne zasoby infrastrukturalne podmiotów zajmujących się przemocą w rodzinie.**
- Zaledwie 9 gmin na 102 w regionie prowadzi Ośrodek Wsparcia dla osób dotkniętych przemocą, dane te nie mają potwierdzenia w statystykach sprawozdania „Przemoc” . Ze sprawozdania wynika, **iż w województwie nie funkcjonuje żaden ośrodek wsparcia**
- **Na terenie województwa funkcjonuje jeden specjalistyczny ośrodek wsparcia prowadzony przez MOPR w Kielcach.**
- Zaledwie 31% badanych gmin deklaruje funkcjonowanie zespołu interdyscyplinarnego. Brak zespołu interdyscyplinarnego musi przekładać się na jakość i efektywność pracy z ofiarą oraz sprawcą przemocy, ponieważ tylko interdyscyplinarne podejście do problemu może odnieść oczekiwany efekt w walce ze zjawiskiem przemocy w rodzinie.
- Analiza zasobów instytucjonalnych pokazuje, iż są one nieadekwatne do skali problemu przemocy w rodzinie. W województwie funkcjonuje zaledwie 17 Punktów Konsultacyjnych, 1 Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia, 1 Ośrodek Korekcyjno – Edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie, 7 Ośrodków Interwencji Kryzysowej - w tym 4 z miejscami całodobowymi.

Istotną kwestią, na którą należy zwrócić uwagę analizując dane dotyczące infrastruktury, jest brak przepisów jasno określających kryteria, jakie powinny być spełnione przez poszczególne instytucje. W związku z tym, mogą wynikać różnice interpretacyjne, co do kwalifikacji instytucji takich jak: Punkty Konsultacyjne, Ośrodki Wsparcia, Ośrodki Interwencji Kryzysowej.

Przekonania na temat przemocy w rodzinie:

Niedawno byłam świadkiem wypowiedzi osoby, która jest wykształcona, inteligentna, dobrze zarabia, dba o swoje dzieci, wydawałoby się, że tworzy z partnerką zgodny związek. Wypowiedź ta wskazuje, że mój rozmówca ma tendencje do zachowań przemocowych : „ Ja nie rozumiem, o co chodzi mojej żonie. U mnie w domu wszystko było jasne, jak ojciec podejmował decyzję, to matka się nie wtrącała, a moja żona ciągle się wtrąca. U mnie w rodzinie dzięki temu był porządek, jasne zasady, a moja żona wprowadza chaos.” Na koniec tej wypowiedzi dodał, że chyba wychowali się w diametralnie różnych rodzinach. I w tej kwestii mój rozmówca miał rację- sprawca czerpie model zachowania z rodziny, w której się wychował.

Źródło: forum.gazeta.pl

Nie rozumiem, o co chodzi? Dlaczego nie możesz przeciwstawić się decyzji męża. Do diabła, obudź się i zacznij działać. Chyba, że jest Ci tak wygodnie – takie mam podejrzenie. Ja bym sobie nie pozwoliła na takie traktowanie.

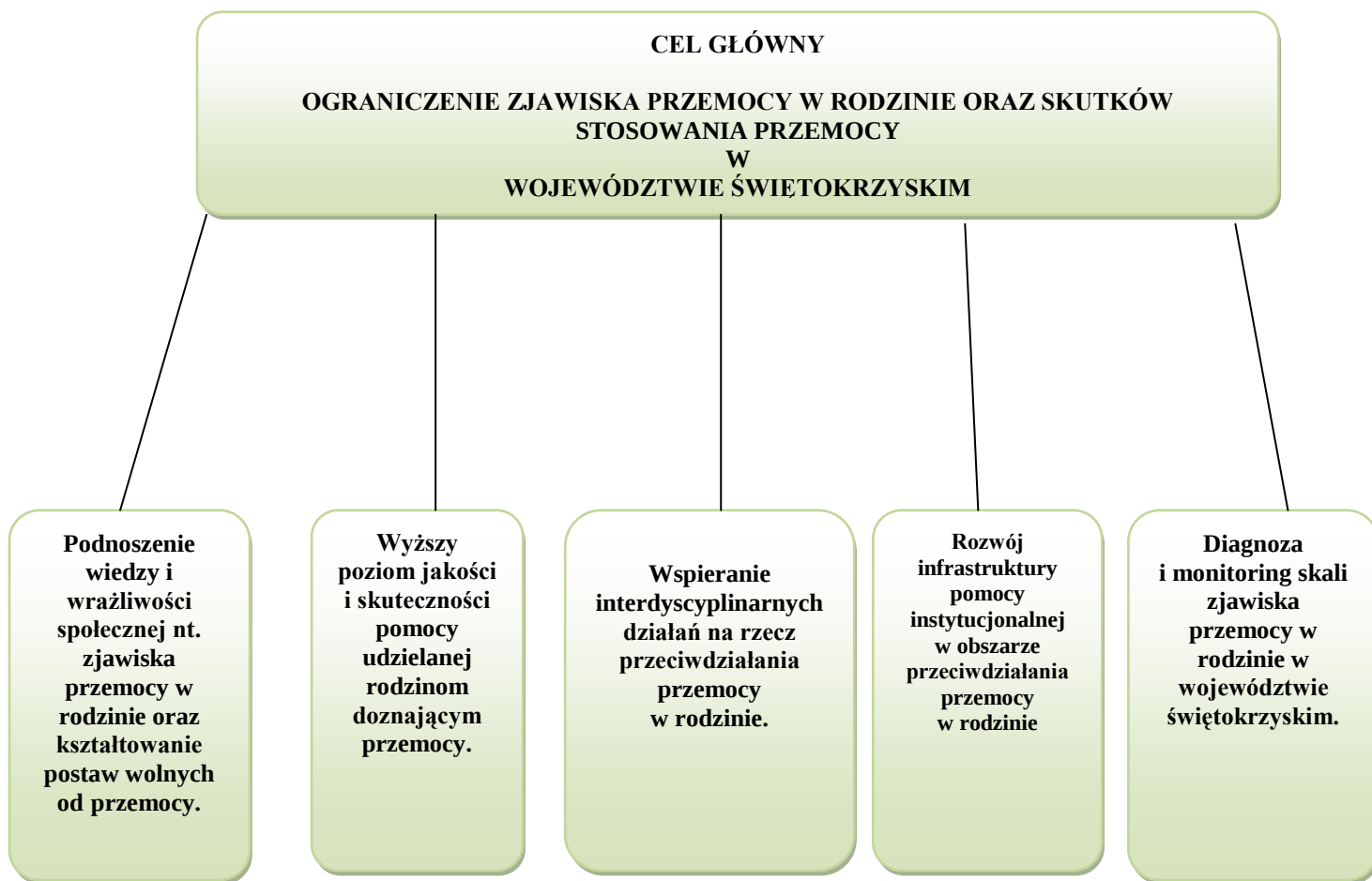
Źródło: forum.gazeta.pl

VI. Cele programu

Szczegółowa diagnoza problemu przemocy w rodzinie w województwie świętokrzyskim dała podstawę sformułowania celów programu: głównego oraz operacyjnych.

Cel główny realizowany będzie za pomocą celów operacyjnych oraz wyznaczonych zadań. Realizacja programu ma przede wszystkim ograniczyć skalę zjawiska przemocy w rodzinie oraz skutków stosowania przemocy.

W realizację celów operacyjnych oraz zadań programu zaangażowane zostaną różne podmioty, instytucje i organizacje, których zadaniem jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie z uwzględnieniem działań na poszczególnych szczeblach samorządu.

1. Cel operacyjny Podnoszenie wiedzy i wrażliwości społecznej nt. zjawiska przemocy w rodzinie oraz kształtowanie postaw wolnych od przemocy.		
Realizatorzy	Proponowane kierunki działań	Wskaźniki
<i>Samorząd Województwa</i>	➤ Organizowanie kampanii społecznych i akcji edukacyjnych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na poziomie regionalnym. ➤ Prowadzenie szerokiej akcji medialnej mającej na celu uwrażliwienie mieszkańców regionu na problem przemocy w rodzinie. ➤ Inicjowanie – tworzenie - wdrażanie programów służących budowie systemu wczesnej interwencji w obszarach zagrożenia osobistego i publicznego. ➤ Prowadzenie badań postaw społecznych wobec zjawiska przemocy.	liczba kampanii społecznych i akcji edukacyjnych, liczba emisji spotów w lokalnych mediach, liczba interwencji oraz zgłoszeń dotyczących przemocy w rodzinie zgłoszonych przez członków rodziny oraz osoby z najbliższego otoczenia, liczba przeprowadzonych badań.
<i>Samorządy Powiatowe</i>	➤ Rozwój i promocja form spędzania czasu wolnego sprzyjającego wzmocnieniu więzi rodzinnych. ➤ Organizacja imprez kulturalno – rozrywkowych, promujących zachowania wolne od przemocy oraz uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem przemocy. ➤ Aktywne włączanie się w ogólnopolskie oraz regionalne kampanie na rzecz zapobiegania przemocy w rodzinie. ➤ Działania mające na celu edukację społeczeństwa: w jaki sposób można dochodzić swoich praw oraz do jakich instytucji zwrócić się będąc ofiarą bądź świadkiem przemocy.	liczba imprez kulturalno – rozrywkowych promujących zachowania wolne od przemocy, liczba działań edukacyjnych, liczba kampanii, w które włączają się samorządy powiatowe.
<i>Samorządy Gminne</i>	➤ Aktywne włączanie się w ogólnopolskie oraz regionalne kampanie na rzecz zapobiegania przemocy w rodzinie. ➤ Inicjowanie lokalnych działań mających na celu uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem przemocy. ➤ Edukowanie mieszkańców gmin/miast na temat form przemocy oraz grup zagrożonych przemocą (osoby starsze, osoby niepełnosprawne, dzieci) ➤ Edukacja dzieci i młodzieży dotycząca „nowych” zagrożeń np.: cyberprzemoc.	liczba kampanii w które włączają się samorządy gminne, liczba osób objętych działaniami edukacyjnymi, liczba podjętych inicjatyw, których celem jest uwrażliwienie społeczeństwa na problem przemocy.
<i>Inne podmioty odpowiedzialne za realizację zadań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</i>	Działania w zakresie zgodnym z celami statutowymi lub przepisami prawa na podstawie których funkcjonują.	Liczba podjętych działań we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego.

2. Cel operacyjny
Wyższy poziom jakości i skuteczności pomocy udzielanej rodzinom doznającym przemocy.

Realizatorzy	Proponowane kierunki działań	Wskaźniki
<i>Samorząd Województwa</i>	➤ Wsparcie samorządów lokalnych i instytucji w budowaniu systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie. ➤ Wsparcie samorządów lokalnych w tworzeniu i aktualizowaniu programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie. ➤ Organizowanie konferencji i warsztatów w celu przygotowania kadr do profesjonalnego świadczenia usług na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie. ➤ Organizowanie i realizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje i doskonalących umiejętności służb społecznych w zakresie problematyki przemocy w rodzinie. ➤ Inspirowanie i promowanie nowatorskich rozwiązań oraz działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. ➤ Opracowywanie ramowych programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie. ➤ Opracowywanie ramowych programów korekcyjno – edukacyjnych.	liczba zorganizowanych szkoleń, liczba przeszkolonych osób, liczba zorganizowanych konferencji, seminariów, warsztatów, liczba osób uczestniczących w konferencjach, seminariach, warsztatach, liczba wypromowanych nowatorskich rozwiązań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, liczba wydanych opinii na temat opracowywanych i aktualizowanych przez samorządy programów przeciwdziałania przemocy.
<i>Samorządy Powiatowe</i>	➤ Motywowanie pracowników służb społecznych na poziomie powiatu do podnoszenia kwalifikacji i kompetencji poprzez m.in. studia podyplomowe, udział w kursach i szkoleniach, oraz udział w konferencjach, seminariach itp. ➤ Organizowanie lokalnych konferencji, seminariów, warsztatów dotyczących problematyki przemocy w rodzinie. ➤ Wdrażanie nowatorskich metod pracy z rodzinami dotkniętymi przemocą. ➤ Opracowywanie i realizacja programów profilaktycznych mających na celu specjalistyczną pomoc rodzinom doznającym przemocy oraz promowanie prawidłowych metod wychowawczych. ➤ Rozwój oddziaływań dla sprawców przemocy poprzez realizację programów korekcyjno – edukacyjnych.	liczba pracowników podnoszących kwalifikacje na studiach podyplomowych, kursach itp., liczba zorganizowanych konferencji, seminariów, warsztatów, liczba osób w nich uczestniczących, liczba osób objętych programami profilaktycznymi, liczba sprawców przemocy objętych programami korekcyjno – edukacyjnymi.
<i>Samorządy Gminne</i>	➤ Motywowanie pracowników służb społecznych na poziomie gminy do podnoszenia kwalifikacji i kompetencji poprzez m.in. studia podyplomowe, udział w kursach i szkoleniach, oraz udział w konferencjach, seminariach itp. ➤ Budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. ➤ Organizowanie lokalnych konferencji, seminariów, warsztatów dotyczących problematyki przemocy w rodzinie. ➤ Wdrażanie nowatorskich rozwiązań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. ➤ Inicjowanie tworzenia grup wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	liczba pracowników podnoszących kwalifikacje na studiach podyplomowych, kursach itp., liczba zorganizowanych konferencji, seminariów, warsztatów, liczba osób w nich uczestniczących, liczba osób uczestniczących w spotkaniach grup wsparcia.
<i>Inne podmioty odpowiedzialne za realizację zadań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</i>	Działania w zakresie zgodnym z celami statutowymi lub przepisami prawa na podstawie których funkcjonują.	Liczba podjętych działań we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego.

3. Cel operacyjny
Wspieranie interdyscyplinarnych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Realizatorzy	Proponowane kierunki działań	Wskaźniki
<i>Samorząd województwa</i>	➤ Upowszechnienie pracy metodą zespołów interdyscyplinarnych. ➤ Kontynuacja/organizowanie szkoleń dla członków zespołów interdyscyplinarnych. ➤ Działania na rzecz współpracy i wymiany informacji służb i instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. ➤ Stworzenie systemu współpracy służb z obszaru leczenia odwykowego i innych służb takich jak: pracownicy socjalni, kuratorzy sądowi, policjanci w celu poprawy efektywności pracy z osobami uzależnionymi od środków psychoaktywnych będącymi sprawcami przemocy.	liczba przeszkolonych członków zespołów interdyscyplinarnych, liczba działań promujących interdyscyplinarne metody pracy w zakresie przemocy w rodzinie, liczba zainicjowanych działań, których celem jest integracja, wymiana doświadczeń, między specjalistami z różnych dziedzin w obszarze przemocy w rodzinie.
<i>Samorządy powiatowe</i>	➤ Rozwój i upowszechnianie specjalistycznego poradnictwa dla osób dotkniętych przemocą. ➤ Upowszechnienie pracy metodą zespołów interdyscyplinarnych. ➤ Inicjowanie współpracy służb w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na poziomie powiatu. ➤ Tworzenie, realizacja i upowszechnianie interdyscyplinarnych programów pomocowych.	liczba osób, którym udzielono poradę, liczba osób objętych interdyscyplinarnym programem pomocowym, liczba zorganizowanych porad, zebrań itp. specjalistów z różnych dziedzin w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
<i>Samorządy gminne</i>	➤ Tworzenie i rozwijanie zespołów interdyscyplinarnych i funkcjonujących w ramach zespołów grup roboczych. ➤ Tworzenie/wspieranie interdyscyplinarnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie. ➤ Rozwój poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego.	liczba gmin w których funkcjonuje zespół interdyscyplinarny, liczba posiedzeń zespołu, liczba spraw, którymi zajmuje się zespół, liczba posiedzeń grup roboczych w ramach zespołu, liczba osób, którym udzielono poradę,
<i>Inne podmioty odpowiedzialne za realizację zadań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</i>	Działania w zakresie zgodnym z celami statutowymi lub przepisami prawa na podstawie których funkcjonują.	Liczba podjętych działań we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego.

4. Cel operacyjny
Rozwój infrastruktury pomocy instytucjonalnej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Realizatorzy	Proponowane kierunki działań	Wskaźniki
<i>Samorząd województwa</i>	➤ Wspieranie rozwoju ośrodków interwencji kryzysowej, punktów informacyjno – konsultacyjnych, ośrodków wsparcia. ➤ Wspieranie tworzenia mieszkań chronionych. ➤ Promowanie partnerstw na rzecz tworzenia infrastruktury w obszarze pomocy osobom doświadczającym przemocy.	liczba działań podejmowanych na rzecz rozwoju oik -ów , pik -ów oraz tworzenia mieszkań chronionych, liczba inicjatyw promujących działania w partnerstwie.
<i>Samorządy powiatowy</i>	➤ Tworzenie i rozwój ośrodków interwencji kryzysowej, ośrodków wsparcia ➤ Dostosowanie bazy infrastrukturalnej ośrodków interwencji kryzysowej do kryteriów takich jak: niekierująca dostępność przez całą dobę, dysponowanie pomieszczeniami do spotkań indywidualnych i grupowych, zaplecze sanitarne, kuchenne, mieszkalne, gwarancja bezpieczeństwa pracowników i klientów. ➤ Zabezpieczenie miejsc hotelowych oraz mieszkań chronionych dla ofiar przemocy w sytuacjach kryzysowych. ➤ Zawiazywanie partnerstw na rzecz zwiększenia dostępności świadczonych usług w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	liczba oik - ów, liczba ośrodków wsparcia, liczba osób, którym udzielono pomocy w ramach oik - ów oraz ośrodków wsparcia, liczba mieszkań chronionych, liczba działań podjętych w partnerstwie.
<i>Samorządy gminne</i>	➤ Tworzenie i rozwój świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych ➤ Tworzenie i rozwój punktów informacyjno – konsultacyjnych oraz ośrodków wsparcia.	liczba świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych, liczba pik -ów oraz liczba ośrodków wsparcia, liczba osób korzystających z pik - ów, ośrodków wsparcia, liczba dzieci korzystających ze świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych.
<i>Inne podmioty odpowiedzialne za realizację zadań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</i>	Działania w zakresie zgodnym z celami statutowymi lub przepisami prawa na podstawie których funkcjonują.	Liczba podjętych działań we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego.

5.Cel operacyjny

Diagnoza i monitoring skali zjawiska przemocy w rodzinie w województwie świętokrzyskim.

Realizatorzy	Proponowane kierunki działań	Wskaźniki
Samorząd województwa	➤ Monitoring zjawiska przemocy w rodzinie w województwie. ➤ Gromadzenie danych nt. działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. ➤ Tworzenie regionalnej diagnozy problemu przemocy w rodzinie. ➤ Badanie zasobów, potrzeb oraz skuteczności działań podejmowanych w zakresie zapobiegania i zwalczania przemocy domowej.	liczba przeprowadzonych badań zjawiska przemocy w rodzinie na terenie województwa,
Samorządy powiatowy	➤ Monitoring zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie. ➤ Tworzenie lokalnych diagnoz problemu przemocy domowej. ➤ Poddawanie ocenie skuteczności prowadzonych działań. ➤ Tworzenie i aktualizowanie baz informacyjnych nt. możliwości uzyskania pomocy w sytuacji doświadczania przemocy w rodzinie.	liczba badań i analiz przeprowadzonych w obszarze przemocy w rodzinie, liczba rozdystrybuowanych informatorów oraz liczba wejść na stronę internetową gdzie zamieszczony jest informator w wersji elektronicznej.
Samorządy gminy	➤ Monitoring zjawiska przemocy w rodzinie w gminie. ➤ Tworzenie lokalnych map zagrożenia przemocą. ➤ Poddawanie ocenie skuteczności prowadzonych działań. ➤ Rejestrowanie, analiza i monitoring aktów przemocy.	liczba badań i analiz przeprowadzonych w obszarze przemocy w rodzinie,
Inne podmioty odpowiedzialne za realizację zadań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Działania w zakresie zgodnym z celami statutowymi lub przepisami prawa na podstawie których funkcjonują.	Liczba podjętych działań we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego.

W poniższej tabeli opisane zostały przewidywane efekty realizacji poszczególnych celów operacyjnych założonych w programie.

Tabela 10. Przewidywane efekty realizacji celów operacyjnych Programu.

Cel operacyjny	Przewidywane efekty
I	• Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie. • Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie. • Podniesienie aktywności społecznej.
II	• Zwiększenie efektywności pracy instytucji zajmujących się udzielaniem pomocy osobom pokrzywdzonym. • Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych, korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc. • Podniesienie jakości świadczonych usług przez służby społeczne.
III	• Zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie. • Wzmocnienie współpracy między służbami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. • Stworzenie systemu wsparcia dla osób dotkniętych przemocą.
IV	• Zwiększenie liczby instytucji zajmujących się pomocą osobom doznającym przemocy. • Zabezpieczenie socjalne osób w sytuacjach kryzysowych. • Rozwój infrastrukturalny jops takich jak: ośrodki interwencji kryzysowej, punkty informacyjno – konsultacyjne, ośrodki wsparcia itp.
V	• Odpowiednie rozpoznanie problemu przemocy w rodzinie wraz z jego przestrzennym nasileniem. • Dostępność do usystematyzowanych baz danych oraz analiz dot. problemu przemocy w rodzinie. • Dopasowanie zasobów do potrzeb.

Cele będą realizowane przez:

- ✓ Systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.
- ✓ Podnoszenie wrażliwości społecznej wobec przemocy w rodzinie.
- ✓ Szkolenie służb zajmujących się zjawiskiem przemocy.
- ✓ Udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

Realizacja konkretnych działań w ramach Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie może być finansowana z następujących źródeł: środki z budżetu samorządu województwa, samorządów powiatowych i gminnych w ramach ogłaszanych konkursów, fundusze unijne, środki organizacji pozarządowych oraz środki administracji państwowej.

Preferencje programowe

Działania Samorządu Województwa Świętokrzyskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy będą koncentrować się na zbudowaniu *Regionalnego Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie*. W celu zbudowania systemu będą przeprowadzone następujące działania:

- ✓ Powołanie koalicji na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- ✓ Wypracowanie modelu interwencji i strategii postępowania w określonych sytuacjach przemocy w rodzinie.
- ✓ Stworzenie statystycznej bazy danych dotyczących problematyki przemocy w rodzinie.
- ✓ Wspieranie powstawania i funkcjonowania Ośrodków Interwencji Kryzysowej oraz Punktów Interwencji Kryzysowej.
- ✓ Wspieranie działalności edukacyjnej i profilaktycznej skierowanej do dzieci i młodzieży promującej rozwiązywanie konfliktów bez przemocy w świetlicach środowiskowych.

Priorytetem dla Samorządu Województwa Świętokrzyskiego na najbliższe dwa lata w realizacji celów programu jest zwiększenie liczby gmin i powiatów w których funkcjonowały będą:

- program przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- zespół interdyscyplinarny,

- Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Ośrodek Wsparcia na poziomie powiatu oraz Punkt Interwencji Kryzysowej na poziomie gminy.

Przyjęty horyzont czasowy realizacji zaprogramowanych działań założony został na okres 5 lat (2011-2016).

Realizacja postępów w osiągnięciu priorytetowych celów, będzie monitorowana corocznie. W przypadku braku postępów w realizacji priorytetowych zadań Samorząd Województwa będzie podejmował działania mające na celu zainspirowanie i zmotywowanie samorządów do ich realizacji. Koncepcja monitoringu i ewaluacji programu opisana została w rozdziale VIII.

VII. Działania korekcyjno – edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Jak wykazuje diagnoza problemu przemocy w rodzinie w województwie świętokrzyskim, ofiary przemocy często nie chcą ujawniać przemocy i współpracować ze służbami. Przyczyną takich postaw są między innymi poczucie wstydu, brak przekonania o skuteczności pomocy czy też obawa przed sprawcą przemocy. W przypadku ujawnienia przemocy, sprawca karany jest wyrokiem sądu. Zazwyczaj pierwszy wyrok orzekany jest w zawieszeniu i sprawca powraca do rodziny, do bliskich, wobec których stosował przemoc, co powoduje przekonanie u ofiary przemocy o nieskuteczności pomocy. Wobec części sprawców orzekane są wyroki bezwzględnego pozbawienia wolności. Jednakże sam wyrok nie doprowadzi do zatrzymania zachowań przemocowych.

Skutecznie zapobieganie zjawisku przemocy w rodzinie oraz redukcja jego negatywnych skutków wymaga podjęcie szerokich działań wobec sprawców przemocy, uwzględniających prowadzenie bezpośrednich oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych. Praca ze sprawcą jest odpowiedzią na zapotrzebowanie ofiar, które oczekują zmiany zachowań osób stosujących przemoc.

W województwie świętokrzyskim od 2000 roku funkcjonuje jeden Ośrodek Korekcyjno - Edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc w Kielcach przy ulicy Wiśniowej 3.

W roku 2008 na zlecenie Samorządu Województwa Świętokrzyskiego został opracowany program korekcyjno – edukacyjny dla sprawców przemocy przez Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia.

7.1 Podstawowe założenia programu

- Bezpieczeństwo ofiary przemocy stanowi podstawowy priorytet.
- Przemoc jest zachowaniem nieakceptowalnym. Nic nie usprawiedliwia przemocy, nie istnieją żadne okoliczności łagodzące dla jej stosowania. Niedopuszczalne jest uzasadnianie dla stosowania przemocy, a zwłaszcza wskazywanie na prowokację ze strony ofiary.
- Program ma przyczyniać się do zmian w postawach oraz zachowaniach, oraz powinien zwiększyć poczucie odpowiedzialności za własne czyny.
- Przemoc domowa jest tolerowana i wzmacniana przez postawy i poglądy wielu ludzi, oparte na mitach i stereotypach dotyczących przemocy.
- Realizacja oddziaływań korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie ma stanowić element systemowego podejścia do problemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie. Wymaga to rozwijania spójnego i wielopoziomowego systemu opartego na:
 - sieci specjalistycznych instytucji,
 - wykwalifikowanych specjalistach,
 - szerokim wachlarzu form pomocy,
 - kompleksowych strategiach działań wypracowanych na podstawie rzetelnej diagnozy problemu przemocy.
- Sprawca przemocy musi uswiadomić sobie istotę i konsekwencję swoich czynów. Za przemoc odpowiedzialna jest wyłącznie osoba stosująca przemoc.
- Przemoc jest zachowaniem wyuczonym, którego można się oduczyć. W wyniku oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych zachowanie sprawcy może się zmienić.
- Sprawcy przemocy uczestniczący w programie powinni być traktowani w sposób nienaruszający ich godności.

7.2 Realizacja programu

- Program powinien być realizowany w formie zaprogramowanych działań psychologicznych, edukacyjnych, socjalizacyjnych mających na celu zmianę postaw i zachowań osób stosujących przemoc poprzez nabycie umiejętności samokontroli agresywnych zachowań oraz nawiązywania i podtrzymywania partnerskich relacji z członkami rodziny.
- Tworzenie, przez instytucje i organizacje realizujące programy oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, systemu monitorowania zachowania związanego z przemocą u osób uczestniczących w programie, w trakcie trwania programu i do 3 lat po jego zakończeniu.
- Opracowanie i realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych należy do samorządów powiatowych.

7.3 Adresaci programu

Adresatami są osoby dorosłe, które identyfikują się z problemem przemocy, wykazują motywację do terapii oraz:

- osoby skazane za czyny związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie, odbywające karę pozbawienia wolności w zakładach karnych,
- osoby skazane za czyny związane ze stosowaniem przemocy, wobec których sąd zawiesił warunkowo wykonanie kary, zobowiązując ich do uczestnictwa w programie korekcyjno – edukacyjnym,
- osoby stosujące przemoc, które uczestniczą w terapii uzależnienia od alkoholu – w tym przypadku oddziaływanie korekcyjno – edukacyjne stanowi uzupełnienie podstawowej terapii,
- osoby stosujące przemoc zgłaszające się do uczestnictwa w programie w wyniku innych okoliczności.

7.4 Zasady uczestnictwa w programie

- Uczestnictwo w programie jest traktowane jako oddziaływanie korygujące niepożądane, szkodliwe zachowania oraz postawy sprawcy. Nie jest jednak formą osobistej psychoterapii. U osób z zaburzeniami emocjonalnymi realizacja programu korekcyjno – edukacyjnego stanowi uzupełnienie lub kontynuację uczestnictwa w programach udzielających pomocy psychologicznej czy psychoterapeutycznej.
- Dla każdego programu korekcyjno – edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie powinny być opracowane regulaminy uczestnictwa w formie dokumentu podpisywanego przez uczestników (kontrakt). Regulaminy takie powinny obejmować: szczegółowe zasady naboru, selekcji, wymogi formalne dotyczące systematycznej obecności na zajęciach, obowiązek bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego, zachowania w trakcie uczestnictwa w zajęciach, zobowiązanie do powstrzymania się od przemocowych zachowań i postaw w kontaktach z członkami rodziny i z innymi ludźmi, wymóg uznania osobistej odpowiedzialności za fakty stosowania przemocy w rodzinie.
- W przypadku osób, których uczestnictwo związane jest z orzeczeniami/postanowieniami sądu ograniczającymi wolność osobistą, regulamin powinien przewidywać sankcję za uchylanie się od udziału w programie.
- W przypadku osób, których uczestnictwo podjęte zostało z własnej decyzji, fakt uczestnictwa powinien być objęty tajemnicą, z wyłączeniem możliwości informowania instytucji i organizacji, które skierowały do programu, jak również członków rodzin.
- Do udziału w programach oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych nie mogą być przyjmowane osoby:
 - z poważnymi zaburzeniami emocjonalnymi,
 - chore psychicznie,
 - uzależnione od alkoholu lub środków psychoaktywnych, które nie odbyły podstawowego etapu leczenia.

7.5 Zasady prowadzenia zajęć

- Podstawową formą pracy korekcyjnej są spotkania grupowe. Pożądane jest jednak również prowadzenie pracy indywidualnej. W minimalnym zakresie spotkanie

indywidualne powinno otwierać i zamykać uczestnictwo w programie korekcyjno – edukacyjnym. Zarówno jedna, jak i druga forma oddziaływania na sprawcę wymaga dokonania rozpoznania diagnostycznego. Dla zaplanowania adekwatnych działań wobec sprawcy niezbędne jest zebranie informacji na temat funkcjonowania sprawcy, jego sytuacji rodzinnej i zawodowej, specyfiki stosowanej przemocy oraz cech osobowościowych istotnych dla prowadzenia pracy korekcyjnej.

- Programów korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie nie prowadzi się w miejscach, w których udziela się pomocy i wsparcia ofiarom przemocy w rodzinie.
- Realizacja programów oddziaływania korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie powinna być prowadzona przez osoby z wyższym wykształceniem, które ukończyły specjalistyczne przeszkolenie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz praktycznych metod oddziaływań psychologicznych.
- Realizatorzy programów powinni utrzymywać kontakt z osobami, wobec których sprawcy uczestniczący w programie stosowali przemoc – formy tego kontaktu powinny chronić bezpieczeństwo ofiar i dostarczać rzetelnych informacji o zachowaniu uczestników programów wobec członków swych rodziny.
- Zajęcia powinny być prowadzone w małych grupach (od 10 do 15 osób).
- Łączny czas programu powinien obejmować nie mniej niż 60-120 godzin zajęć, a przerwy między zajęciami nie powinny być dłuższe niż tydzień.

7.6 Cele i rezultaty oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych.

Cele oddziaływań:

- powstrzymanie osoby stosującej przemoc przed dalszym jej stosowaniem,
- rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie,
- kształtowanie umiejętności w zakresie wychowywania dzieci bez używania przemocy w rodzinie,
- uznanie przez osobę stosującą przemoc w rodzinie faktu jej stosowania,
- zdobycie wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie.

Rezultaty oddziaływań:

- zwiększenie poziomu wiedzy sprawców na temat przemocy,
- wzrost samokontroli zachowań przemocowych,
- wzrost liczby sprawców potrafiących kontrolować swoje agresywne zachowania oraz rozwiązywać problemy bez użycia przemocy,
- zmniejszenie społecznej tolerancji dla przemocy w rodzinie,
- utworzenie grup korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy,
- wzrost liczby specjalistów przygotowanych do realizacji programów korekcyjno – edukacyjnych,
- mniejsza liczba sprawców przemocy.

VIII. Sposób realizacji programu, monitorowanie, zarządzanie, ewaluacja

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie jest opisem działań mających na celu ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie oraz skutków jej stosowania w naszym regionie.

Program będą realizować: samorządy terytorialne i ich jednostki organizacyjne, instytucje oraz podmioty zobligowane do podejmowania działań w tym zakresie oraz organizacje pozarządowe.

Instytucją zarządzającą programem będzie Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego.

Program ma charakter aspektowy i stanowi element systemowego podejścia do problemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie. Zawiera zbiór celów i zadań zaplanowanych na poziomie ogólnym, umożliwia dostosowywanie podejmowanych działań do lokalnych potrzeb. Cele programu będą realizowane w formie pracy ciągłej przez cały okres programowania tj. w latach 2011-2016.

Program będzie monitorowany poprzez systematyczną coroczną obserwację określonych wskaźników obrazujących postęp we wdrażaniu programu. Celem monitoringu będzie uzyskanie informacji zwrotnej na temat realizacji programu. Monitoring realizowany będzie poprzez coroczne sprawozdanie z realizacji programu przesyłane do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego

przez samorządy gminne oraz powiatowe do 30 stycznia. Formularz sprawozdania według jednolitego wzoru przesłany zostanie do samorządów gminnych oraz powiatowych. Na bazie sprawozdań przesłanych z powiatów oraz gmin, opracowane zostanie sprawozdanie regionalne z realizacji Wojewódzkiego Programu Przemocy w Rodzinie.

Po zakończeniu okresu obowiązywania programu przeprowadzona zostanie ewaluacja końcowa (ex-post). Ewaluacja pozwoli ocenić stopień osiągnięcia założonych celów oraz efektywność programu. Stanowić będzie źródło informacji użytecznych przy planowaniu kolejnych działań.

IX. Zakończenie

Ograniczanie zjawiska przemocy w rodzinie wymaga konsolidacji działań wszystkich szczebli samorządu, wszystkich służb i instytucji a przede wszystkim zmiany świadomości mieszkańców naszego regionu. Przemoc wewnątrzrodzinna jest problemem bardzo złożonym, obejmuje różne aspekty życia rodzinnego, a pomoc takiej rodzinie jest procesem niezwykle trudnym. Bardzo ciężko jest osobie dotkniętej przemocą samej poradzić sobie z tym problemem. Potrzebna jest jej pomoc z zewnątrz, spojrzenie na jej trudności z różnych perspektyw: prawnej, socjalnej, psychologicznej. Bardzo często osoba doznająca przemocy musi przejść długą drogę pomiędzy instytucjami pomocowymi udzielając informacji dotyczących życia jej rodziny tylko w zakresie, jakim interesuje się dana placówka. Należy więc pamiętać, że poszczególne instytucje posiadają jedynie częściową wiedzę na temat danej rodziny. Skuteczność pomagania rodzinom w których dochodzi do przemocy uzależniona jest od współpracy służb i instytucji. Modelowym rozwiązaniem jest praca w ramach zespołów interdyscyplinarnych. Osoby pracujące w ramach Zespołów Interdyscyplinarnych inicjują kolejne etapy procedur interwencyjnych. Ich zadaniem jest objęcie osoby zgłaszającej problem – ofiary przemocy – niezbędną zintegrowaną pomocą i wsparciem. Członkami zespołów są przedstawiciele różnych instytucji, którzy w ramach swoich kompetencji opracowują plan pomocy rodzinie w danej sytuacji. Takie działanie jest szybkie i gwarantuje

bezpośredni a co najistotniejsze: jest często skuteczniejsze od wielokrotnego informowania różnych służb przez osoby zgłaszające problem.

Zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów wchodzących w skład zespołu oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności przez:

- ✓ **diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,**
- ✓ **podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie zjawisku,**
- ✓ **inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,**
- ✓ **opracowywanie i realizacja planów pomocy w indywidualnych przypadkach,**
- ✓ **rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowiskach lokalnych,**
- ✓ **inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,**
- ✓ **monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy,**
- ✓ **dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.**

Bardzo istotne jest przygotowanie merytoryczne osób do pracy z ofiarami przemocy. To od kompetencji i profesjonalizmu pomagających ofiarom przemocy zależy dalsze działanie i życie ofiar.

Samorząd Województwa Świętokrzyskiego, poprzez cykliczne działania Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, od 2006 roku prowadzi szkolenia dla członków zespołów interdyscyplinarnych na poziomie powiatów i gmin naszego województwa (liczba członków zespołów interdyscyplinarnych przeszkolonych według gmin prezentuje mapa w załączniku nr 2. W 2008 roku w ramach „Świętokrzyskiej Kampanii Przeciwdziałania Krzywdzeniu Dzieci” Samorząd Województwa podjął szereg działań m.in.:

- ✓ przeprowadzono szkolenia dla pracowników pierwszego kontaktu na temat: „interwencja i pomoc psychologiczna dla ofiar przemocy domowej

z uwzględnieniem dziecka krzywdzonego. Tworzenie interdyscyplinarnych zespołów ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie na poziomie gminy.

- ✓ zorganizowano Wojewódzka Konferencję na temat przeciwdziałaniu krzywdzeniu dzieci a zarazem inaugurującą Świętokrzyską Kampanię Przeciwdziałania Krzywdzeniu Dzieci.
- ✓ opracowano i wydrukowano szereg ulotek, plakatów, poradnik „Zareaguj!” , bilbordy,
- ✓ powstał również spot telewizyjny będący częścią kampanii (emitowany w telewizji regionalnej Kielce)

W 2008 roku została opracowana i wydana broszura – materiały szkoleniowe: „Zespoły interdyscyplinarne”, która szczegółowo omawia działania zespołów interdyscyplinarnych w oparciu o zapisy Ustawy o ochronie danych osobowych analizę obowiązków i uprawnień wobec krzywdzonych, a także wzory pism. Broszura stanowi jednolite źródło informacji przydatnych w pracach zespołów interdyscyplinarnych w naszym regionie.

W 2010 roku została zainicjowana Świętokrzyska Kampanii Przeciwdziałania Przemocy wobec Osób Starszych a w jej ramach Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej opracował spot radiowy emitowany na antenie Radia Kielce.

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2016 wyznacza kierunki działań. Jest swoistym wsparciem gmin i powiatów regionu świętokrzyskiego w procesie tworzenia i funkcjonowania zespołów interdyscyplinarnych – KOALICJI PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY.

Program, który trafia do Państwa jest swoistym mechanizmem. Tworzenie mechanizmów polega na programowaniu zmian społecznych. Zgodnie z zasadami prakseologii (skutecznego działania), w przeprowadzeniu zmian najdłużej powinno trwać ich przygotowanie. Etap planowania obejmuje kilka kroków, bez których całe przedsięwzięcie może być skazane na porażkę. Najbardziej żmudnym i pracochłonnym etapem jest diagnoza obszaru podlegającego zmianie. Poziom regionalny jedynie w niewielkim stopniu dotyka bezpośrednio problemów rodziny i jednostki. Jest jednak miejscem w strukturze zarządzania, w którym powstają mechanizmy (programy) ukierunkowane na zaspokajanie specyficznych potrzeb dla regionu.

Samorząd lokalny jest realizatorem zadań polityczno - społecznych. Warunkuje to bliskość przestrzenna ludzi, możliwość budowania na tym poziomie więzi międzyludzkich

i zaspakajania potrzeb.

Bardzo istotne jest monitorowanie programu – stąd w Programie sprawozdawczość. Tu rola Samorządu Województwa koncentruje się na obserwacji, stymulacji oraz ewaluacji. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie jest mechanizmem budowania kapitału społecznego i podnoszenia jakości życia wśród mieszkańców regionu świętokrzyskiego, szczególnie tych, którzy ze względu na trudną życiową sytuację nie są w stanie samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb bytowych.

Mam nadzieję, iż Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie stanowić będzie inspirację dla samorządów lokalnych z naszego regionu do opracowania programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Barbara Jakacka – Green
Dyrektor
Regionalnego Ośrodka Polityki
Spolecznej

Załącznik 1

Materiały promocyjne Samorządu Województwa Świętokrzyskiego wydane w ramach Świętokrzyskiej Kampanii Przeciwdziałania Krzywdzeniu Dzieci 2008 rok.

ZAREAGUJ! JEŚLI: • CZĘSTO SŁYSZYSZ ZA ŚCIANĄ PŁACZ I KRZYK DZIECKA • ZNASZ DZIECKO, KTÓRE JEST ZALEKNIONE I ZANIEDBANE • WIDZISZ SINIAKI I RANY NA JEGO CIELE • JESTEŚ ŚWIADKIEM UPOKARZANIA I DRĘCZENIA DZIECKA ZADZWOŃ 0 801 109 801 MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO MINISTERSTWO OCHRONY SPOŁECZNOŚCI Wydawca: Samorząd Województwa Świętokrzyskiego Egzemplarz bezpłatny	ZAREAGUJ! ŚWIĘTOKRZYSKA KAMPANIA PRZECIWDZIAŁANIA KRZYWDZENIU DZIECI
--	---

**POLSKA DEKLARACJA
W SPRAWIE PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE**

1. Każdy człowiek ma prawo do życia w środowisku rodzinnym wolnym od przemocy, która jest naruszeniem praw i dóbr osobistych.
2. Człowiek doznający przemocy nie może być za nią obwiniany.
3. Dzieci i młodzież mają prawo do wzrastania w bezpiecznym środowisku, wolnym od przemocy, a obowiązkiem dorosłych jest im to zapewnić.
4. Każdy człowiek doznający przemocy ma prawo do pomocy prawnej, socjalnej, psychologicznej i medycznej bez naruszania jego godności osobistej.
5. Każdy człowiek ma prawo do wiedzy potrzebnej do radzenia sobie z przemocą w rodzinie.
6. Każdy człowiek ma prawo do przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
7. Każdy człowiek ma obowiązek udzielania pomocy ludziom uwikłanym w przemoc w rodzinie.

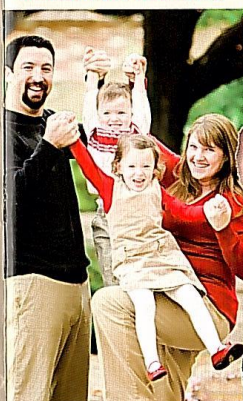

MARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Wydawca: Samorząd Województwa Świętokrzyskiego
Egzemplarz bezpłatny

**JAK CZĘSTO
SPRAWIASZ RADOŚĆ
WŁASNEMU DZIECKU?**

**JAK CZĘSTO
JESTEŚ SPRAWCĄ
JEGO CIERPIENIA?**

**ŚWIĘTOKRZYSKA KAMPANIA
PRZECIWDZIAŁANIA KRZYWDZENIU DZIECI**

MARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

ŚWIĘTOKRZYSKA KAMPANIA
PRZECIWDZIAŁANIA KRZYWDZENIU DZIECI

ŚWIĘTOKRZYSKA KAMPANIA
PRZECIWDZIAŁANIA KRZYWDZENIU DZIECI

ŚWIĘTOKRZYSKA KAMPANIA PRZECIWDZIAŁANIA KRZYWDZENIU DZIECI

**W ŚWIĘTA
PODARUJ DZIECKU
MIŁOŚĆ**

MARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA
ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

KOCHAM.
REAGUJĘ

MINISTERSTWO PRACY
I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Bilbordy umieszczone w ramach Kampanii na ulicach Kielc i miast powiatowych.

Liczba przeszkolonych członków zespołów interdyscyplinarnych

**Liczba przeszkolonych przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego według powiatów
w latach 2007 -2009**

W ramach projektu systemowego „*Edukacja receptą na lepsze jutro*” w roku 2010 Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej zrealizował szkolenie nt: „Tworzenie zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie na poziomie powiatów i gmin”. Do realizacji modułu wytypowane zostało 5 powiatów o najwyższych wskaźnikach w zakresie zjawisk przemocowych w rodzinach. Moduł obejmował warsztaty strategiczne, których celem było budowanie modelu współpracy z udziałem przedstawicieli wszystkich stron tj. m.in: PCPR, Policji, Sądu, Kuratorów sądowych, OPS, pedagogów szkolnych, NGO.

Liczba przeszkolonych przez ROPS w ramach projektu „Edukacja receptą na lepsze jutro” w roku 2010.

Powiat	Liczba przeszkolonych osób
kazimierski	27
ostrowiecki	28
pińczowski	28
starachowicki	25
włoszczowski	32

Załącznik 3

Rekomendacje dotyczące gminnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Rekomendacje stanowią materiał pomocniczy wymagający dostosowania do lokalnych warunków oraz akceptacji samorządu gminnego:

Etapy tworzenia programu:

1. Zainicjowanie opracowania programu.
2. Powołanie zespołu interdyscyplinarnego.
3. Analiza zasobów instytucjonalnych w obszarze przeciwdziałania przemocy.
4. Określenie ram czasowych realizacji Programu.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie powinien zawierać:

- ✓ wprowadzenie uwzględniające regulacje prawne oraz programy, z którymi powinien być skorelowany,
- ✓ diagnozę problemu przemocy w rodzinie,
- ✓ cele programu: strategiczne i operacyjne,
- ✓ źródła finansowania

Załącznik 4

Zespoły Interdyscyplinarne w gminach województwa świętokrzyskiego

Poniższa tabela zawiera zestawienie gmin, w których funkcjonuje zespół interdyscyplinarny, gminy w których zespół interdyscyplinarny nie funkcjonuje. Wykaz ten został opracowany na podstawie danych zebranych w ankiecie w miesiącu kwietniu przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej oraz danych zebranych przez Wydział Polityki Społecznej Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w miesiącu lipcu 2011. Zestawienie tych danych pokazuje dynamikę zmian w ilości powołanych zespołów interdyscyplinarnych na przestrzeni kwiecień – lipiec 2011.

lp	Miasto Miejscowość	Zespoły interdyscyplinarne w gminach stan na 30/04/2011.	Zespoły interdyscyplinarne w gminach stan na 20/07/2011.	Zespoły interdyscyplinarne w gminach stan na 31/10/2011
1	Busko Zdrój	Nie	Tak	Tak
2	Gnojno	Tak	Tak	Tak
3	Nowy Korczyn	Nie	Nie	Nie
4	Pacanów	Nie	Nie	Nie
5	Solec Zdrój	Tak	Tak	Tak
6	Stopnica	Tak	Tak	Tak
7	Tuczępy	Nie	Nie	Nie
8	Wiślica	Nie	Tak	Tak
	Powiat buski	3	5	5
9	Jędrzejów	Tak	Tak	Tak
10	Imielno	Tak	Tak	Tak
11	Małogoszcz	Tak	Tak	Tak
12	Nagłowice	Tak	Tak	Tak
13	Oksa	Tak	Tak	Tak
14	Sędziszów	Tak	Tak	Tak
15	Słupia Jędrzejowska	Tak	Tak	Tak
16	Sobków	Nie	Nie	Nie
17	Wodzisław	Nie	Nie	Tak
	Powiat jędrzejowski	7	7	8

18	Kazimierza Wielka	Tak	Tak	Tak
19	Bejsce	Tak	Tak	Tak
20	Czarnocin	Tak	Tak	Tak
21	Opatowiec	Tak	Tak	Tak
22	Skalbmierz	Tak	Tak	Tak
	Powiat kazimierski	5	5	5
23	Kielce	Tak	Tak	Tak
24	Bieliny	Nie	Nie	Tak
25	Bodzentyn	Tak	Tak	Tak
26	Chęciny	Nie	Nie	Nie
27	Chmielnik	Nie	Nie	Nie
28	Daleszyce	Tak	Tak	Tak
29	Górno	Nie	Tak	Tak
30	Łagów	Tak	Tak	Tak
31	Łopuszno	Nie	Nie	Nie
32	Masłów	Nie	Tak	Tak
33	Miedziana Góra	Nie	Nie	Nie
34	Mniów	Tak	Nie	Nie
35	Morawica	Nie	Nie	Tak
36	Nowa Słupia	Tak	Nie	Nie
37	Piekoszów	Tak	Tak	Tak
38	Pierzchnica	Nie	Nie	Nie
39	Raków	Tak	Tak	Tak
40	Sitkówka – Nowiny	Tak	Tak	Tak
41	Strawczyn	Nie	Nie	Nie
42	Zagnańsk	Tak	Tak	Tak
	Powiat kielecki	9	9	11
43	Końskie	Nie	Nie	Nie
44	Falków	Nie	Nie	Tak
45	Gowarczów	Nie	Nie	Nie
46	Radoszyce	Tak	Tak	Tak
47	Ruda Maleniecka	Nie	Nie	Nie
48	Słupia Konecka	Tak	Tak	Tak
49	Smyków	Tak	Tak	Tak
50	Stąporków	Nie	Tak	Tak
	Powiat konecki	3	4	5
51	Opatów	Tak	Tak	Tak

52	Baćkowice	Nie	Nie	Nie
dyiernik5 3	Iwaniska	Nie	Tak	Tak
54	Lipnik	Nie	Nie	Nie
55	Ożarów	Tak	Tak	Tak
56	Sadowie	Nie	Nie	Nie
57	Tarłów	Nie	Nie	Tak
58	Wojciechowice	Tak	Tak	Tak
	Powiat opatowski	3	4	5
59	Ostrowiec Świętokrzyski	Tak	Tak	Tak
60	Bałtów	Nie	Tak	Tak
61	Bodzechów	Tak	Tak	Tak
62	Ćmielów	Tak	Tak	Tak
63	Kunów	Tak	Tak	Tak
64	Waśniów	Nie	Tak	Tak
	Powiat ostrowiecki	4	6	6
65	Pińczów	Tak	Tak	Tak
66	Działoszyce	Nie	Nie	Nie
67	Kije	Nie	Tak	Tak
68	Michałów	Tak	Tak	Tak
69	Złota	Nie	Nie	Nie
	Powiat pińczowski	2	3	3
70	Sandomierz	Tak	Tak	Tak
71	Dwikozy	Nie	Nie	Nie
72	Klimontów	Nie	Nie	Nie
73	Koprzywnica	Nie	Nie	Nie
74	Łoniów	Nie	Nie	Nie
75	Obrazów	Tak	Tak	Tak
76	Samorzec	Nie	Nie	Nie
77	Wilczyce	Tak	Tak	Tak
78	Zawichost	Nie	Tak	Tak
	Powiat sandomierski	3	4	4
79	Skarżysko – Kamienna	Tak	Tak	Tak
80	Bliżyn	Tak	Tak	Tak
81	Łączna	Tak	Tak	Tak
82	Skarżysko –	Nie	Tak	Tak

	Kościełne			
83	Suchedniów	Nie	Tak	Tak
	Powiat skarżyski	3	5	5
84	Starachowice	Tak	Tak	Tak
85	Brody	Tak	Tak	Tak
86	Mirzec	Tak	Tak	Tak
87	Pawłów	Tak	Tak	Tak
88	Wąchock	Tak	Tak	Tak
	Powiat starachowicki	5	5	5
89	Staszów	Nie	Nie	Nie
90	Bogoria	Nie	Nie	Tak
91	Łubnice	Nie	Nie	Tak
92	Oleśnica	Nie	Nie	Tak
93	Osiek	Nie	Tak	Tak
94	Połaniec	Nie	Tak	Tak
95	Rytwiany	Nie	Nie	Nie
96	Szydłów	Tak	Tak	Tak
	Powiat staszowski	1	3	6
97	Włoszczowa	Tak	Tak	Tak
98	Kluczewsko	Nie	Nie	Tak
99	Krasocin	Nie	Tak	Tak
100	Moskorzew	Nie	Tak	Tak
101	Radków	Nie	Nie	Tak
102	Secemin	Tak	Tak	Tak
	Powiat włoszczowski	2	4	6
	Ogółem	53	65	75

Według danych na 31 października 2011 roku zespoły interdyscyplinarne w województwie świętokrzyskim powołane zostały w 75 gminach.

Wykaz gmin w których nie powołano zespołu interdyscyplinarnego stan na 31/10/2011	
Powiat kielecki:	Chęciny, Chmielnik, Łopuszno, Miedziana Góra, Mniów , Nowa Słupia, Strawczyn.
Powiat opatowski:	Baćkowice, Lipnik, Sadowie.
Powiat konecki:	Gowarczów, Końskie, Ruda Maleniecka.
Powiat sandomierski:	Dwikozy, Klimontów, Koprzywnica, Łoniów, Samborzec.
Powiat staszowski:	Rytwiany, Staszów.
Powiat buski:	Tuczepy: Pacanów, Nowy Korczyn.
Powiat jędrzejowski:	Sadowie
Powiat pińczowski:	Działoszyce, Złota

Załączni 5

Załącznik 5 zawiera serię pytań, które pracownik socjalny może zadać podczas wywiadu z osobą w rodzinie u której podejrzewa, iż dochodzi do przemocy.

L.p.		Tak	Nie
1	Czy partner/partnerka mówi Ci, że wie, co jest słuszne dla Ciebie?		
2	Czy partner/partnerka ośmiesza lub obraża ludzi, których lubisz i cenisz?		
3	Czy czujesz się nieswojo, gdy dochodzi do spotkania z Twoimi przyjaciółmi w obecności partnera/partnerki?		
4	Czy partner/partnerka stale krytykuje Twoją osobę (poglądy, uczucia, pochodzenie, wykształcenie)?		
5	Czy partner/partnerka mówi Ci, że jesteś głupia, że do niczego się nie nadajesz?		
6	Czy partner/partnerka nie pozwala Ci widywać się i rozmawiać z przyjaciółmi, rodziną?		
7	Czy w czasie trwania małżeństwa zerwałaś/zerwałeś kontakty z przyjaciółmi, rodziną?		
8	Czy kiedykolwiek partner/partnerka popychał Cię, policzkował, szarpał?		
9	Czy kiedykolwiek partner/partnerka Cię dusił, kopał, obezwładniał, wykręcał ręce?		
10	Czy partner/partnerka groził Ci nożem, siekierą, bronią palną?		
11	Czy groził Ci, że Cię zabije lub dotkliwie zrani?		
12	Czy jesteś z partnerem/partnerką, bo mówił Ci, że Cię zabije, jeśli od niego odejdiesz?		
13	Czy kiedykolwiek byłaś/byłeś tak pobita przez partnera/partnerkę, że wymagałaś pomocy lekarskiej lub leczenia szpitalnego?		
14	Czy partner/partnerka obwinia Cię za swoje agresywne zachowanie, mówi Ci, że wszystkiemu Ty jesteś winna/winny?		
15	Czy partner/partnerka zmuszał Cię do pożycia seksualnego?		
16	Czy partner/partnerka zmusza Cię do uprawiania praktyk seksualnych, które Ci się nie podobają?		
17	Czy partner/partnerka straszył/straszyła Cię, że pobije Twoich przyjaciół, jeśli będą próbowali Ci pomóc?		
18	Czy partner/partnerka zabiera Ci pieniądze, każe o nie prosić lub po prostu nie chce ich dawać?		
19	Czy partner/partnerka zachowuje się wobec dzieci w sposób budzący Twój sprzeciw?		
20	Czy partner/partnerka grozi, że zabierze Ci wszystko (dzieci, pieniądze, dom), jeśli nie będziesz mu/jej posłuszna/posłuszny?		
21	Czy Twój partner/partnerka przeprasza Cię, rozpieszcza prezentami po tym, jak Cię pobił/pobiła?		
22	Czy często popadasz w depresję?		
23	Czy miewasz myśli samobójcze?		
24	Czy ostatnio chorujesz częściej, niż zwykle?		
25	Czy czujesz się zagrożona/zagrożony w swoim domu?		

Źródło: Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – Poradnik dla konsultantów”. Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Niebieska Linia.

Załącznik 6

Załącznik 6 zawiera serię pytań skierowanych do osób stosujących przemoc, których celem jest uświadomienie sprawcy, iż jego zachowanie jest nacechowane przemocą wobec innej osoby /osób w rodzinie.

Niektóre formy zachowań nacechowanych przemocą		często	czasami	rzadko	nigdy
Wobec partnerki/partnera, dzieci:					
1	Przy innych osobach pokazuje jak dużo rzeczy robi źle.				
2	Obwiniam za to, jak postępuje.				
3	Mówię, co i kiedy ma robić.				
4	Decyduję o tym, gdzie może wychodzić.				
5	Decyduję o tym, z kim może się spotykać.				
6	Używam obraźliwych słów.				
7	Krzyczę.				
8	Mówię jaka kara ją spotka, jak będzie postępować wbrew mojemu stanowisku.				
9	Decyduję, co robić ze wspólnymi pieniędzmi.				
10	Grozę, że zrobię jej/im/sobie coś złego.				
11	Siłą przytrzymywałem.				
12	Szarpałem za odzież, włosy.				
13	Popychałem.				
14	Uderzałem otwartą dłońią.				
15	Biłem pięścią.				
16	Kopałem.				
17	Uderzałem przedmiotami.				
18	Rzucałem przedmiotami.				
19	Siłą zmuszałem do stosunków płciowych.				

Źródło: Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – Poradnik dla konsultantów”. Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Niebieska Linia.

Spis tabel i wykresów.

Tabele

Tabela 1. Infrastruktura instytucji pomagających ofiarom przemocy w rodzinie w województwie świętokrzyskim.

Tabela 2. Formy udzielanej pomocy.

Tabela 3. Ofiary przemocy domowej w województwie świętokrzyskim w 2008 i 2009 roku.

Tabela 4. Sprawcy przemocy w rodzinie w 2008 oraz 2009 roku w województwie świętokrzyskim.

Tabela 5. Liczba sprawców przemocy pod wpływem alkoholu.

Tabela 6. Liczba postępowań przygotowawczych o czyn z art. 207§1kk w latach 2008 i 2009.

Tabela 7. Orzeczone kary pozbawienia wolności w tym z warunkowym zawieszeniem kary w latach 2008 i 2009.

Tabela 8. Ocena współpracy ops z innymi służbami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Tabela 9. Ocena współpracy pcpr z innymi służbami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Wykresy

Wykres 2. Liczba wypełnionych niebieskich kart przez pracowników socjalnych w województwach w 2009 roku.

Wykres 2. Liczba interwencji domowych, liczba sporządzonych niebieskich kart w latach 2008 i 2009.

Wykres 3. Miejsce sporządzania Niebieskiej Karty (miasto/wieś).

Wykres 4. Osądzeni i skazania z art. 207 § 1 k.k. w latach 2008 i 2009.

Wykres 5. Problem przemocy w rodzinie według pracowników socjalnych ops w woj. świętokrzyskim.

Wykres 6. Formy przemocy w rodzinie z jakim spotykają się pracownicy ops w woj. świętokrzyskim.

Wykres 7. Źródła informacji o przemocy w rodzinie wg pracowników socjalnych.

Wykres 8. Sprawcy przemocy w rodzinie według pracowników socjalnych.

Wykres 9. Ofiary przemocy w rodzinie według pracowników socjalnych.

- Wykres 10. Niebieska kart w pomocy społecznej.
- Wykres 11. Działania podejmowane przez OPS w razie stwierdzenia przemocy w rodzinie.
- Wykres 12. Ośrodki wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
- Wykres 13. Instytucje w których osoba dotknięta przemocą może szukać pomocy.
- Wykres 14. Zespoły interdyscyplinarne w gminach woj. świętokrzyskiego.
- Wykres 15. Częstotliwość spotkań zespołów interdyscyplinarnych.
- Wykres 16. Członkowie zespołów interdyscyplinarnych.
- Wykres 17. Poradnictwo i działania interwencyjne.
- Wykres 18. Przyczyny trudności w pomaganiu ofiarą przemocy według pracowników socjalnych.
- Wykres 19. Poradnictwo i działania interwencyjne w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Wykres 20. Działania realizowane przez ops w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Wykres 21. Problem przemocy w rodzinie według pracowników socjalnych pcpr w woj. świętokrzyskim.
- Wykres 22. Formy przemocy w rodzinie z jakim spotykają się pracownicy pcpr w woj. świętokrzyskim.
- Wykres 23. Źródła informacji o przemocy w rodzinie wg. pcpr.
- Wykres 24. Sprawcy przemocy w rodzinie według pcpr.
- Wykres 25. Ofiary przemocy w rodzinie według pracowników socjalnych.
- Wykres 26. Niebieska kart w pcpr.
- Wykres 27. Działania podejmowane przez PCPR w razie stwierdzenia przemocy w rodzinie.
- Wykres 28. Ośrodki interwencji kryzysowej.
- Wykres 29. Instytucje w których osoba dotknięta przemocą może szukać pomocy.
- Wykres 30. Zespoły interdyscyplinarne w powiatach woj. świętokrzyskiego.
- Wykres 31. Częstotliwość spotkań zespołów interdyscyplinarnych.
- Wykres 32. Członkowie zespołów interdyscyplinarnych wg. pcpr.
- Wykres 33. Program profilaktyczny dot. zapobiegania przemocy w rodzinie.
- Wykres 34. Program korekcyjno – edukacyjny dla sprawców przemocy.
- Wykres 35. Przyczyny trudności w pomaganiu ofiarą przemocy według pcpr.
- Wykres 36. Działania realizowane przez pcpr w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

